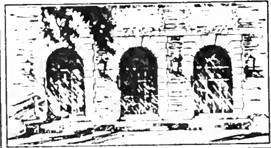

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN
Emblems
x272
B54s
v.3

RARE BOOK ROOM

1329
3 Bde.
E 13
3 vol.

633

SACRI SANCTVARII CRVCIS ET PATIENTIAE

PARS TERTIA

GLORIOSÆ REGINÆ MARIÆ ET SACRARVM FEMINARVM CRVCIFIXARVM.

Figura CRVCIS vbique inuenitur, apud Principes, apud Subditos, apud MVLIERES.

Chryſoſtomus, Quòd Chriſtus ſit Deus.

Stabat iuxta CRVCEM Mater eius. *Ioan.* 19.

x272
B54a
v.3

IMAGINES EMBLEMATICÆ PARTIS TERTIÆ SACRI SANCTVARII.

Gloriosæ Reginæ iuxta Crucem stantis.
S. Theocliæ & Calliopij.
S. Febroniæ virginis.
S. Blandinæ virginis.
S. Eulaliæ virginis.
S. Juliæ virginis.
S. Benedictæ virginis.
S. VVilgephortis virginis.
SS. Marthæ & Mariæ virginum.
SS. Tarbulæ & sociarum virginum.
SS. Timothei & Mauræ coniugum.
Magdalenæ viduæ & sociarum.
S. Gudiliæ indicis mysterij mortis.

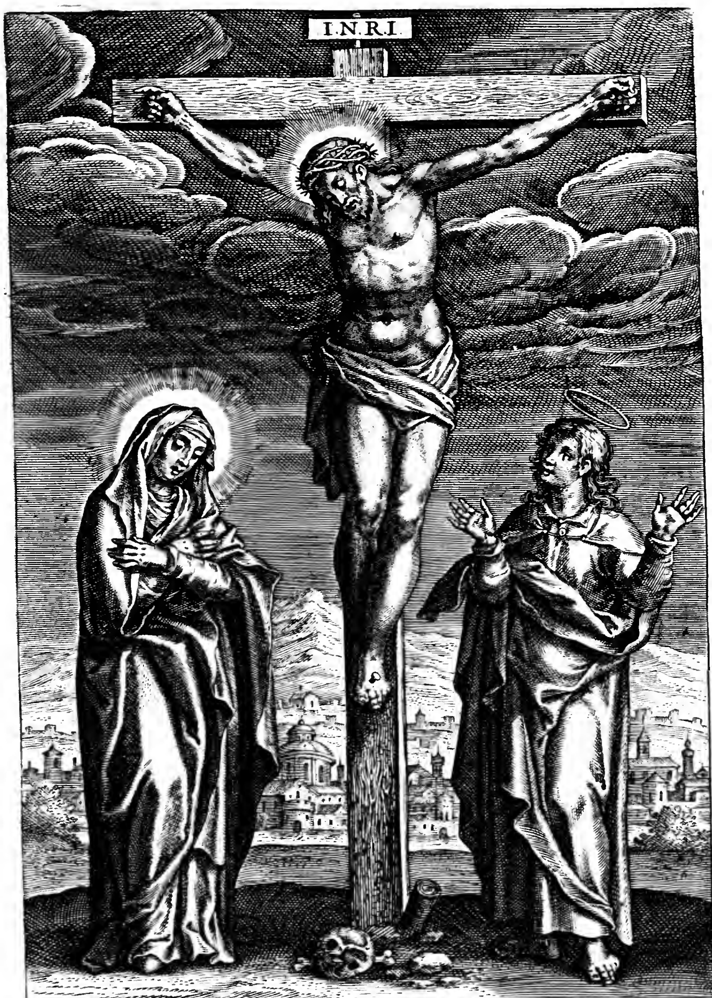
Fecit

Fecit & labrum æneum cum basi sua de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi. Exod.38, 8.

S. Laurentius Iustinianus de triumphali agone CHRISTI, cap.21.

Clarissimum passionis CHRISTI *speculum effectum erat in Virgine, nec non & perfecta mortis imago.*

Appareat in Sanctuario primum & primarium speculum Reginæ MARIAE.

Hîc, Vitam instaurans, Morti dat funera CHRISTVS.
58. *Anne igitur potuit Mors sine morte mori?*

EMBLEMATICA IMAGO LVIII.

B. MARIÆ CRVCIFIXO COMPATIENTIS EXPLICATA.

SANCTVARIVM crucis & patientiæ, secundùm Deum & hominem crucifixum, B. MARIAE matri eius compatienti & commorienti ſacrum eſto. Crucifixarum omnium feminarum prima MARIA patiens prodit, quæ compaſſa Filio ſuo, ceteras omnes præit, ſuaq́ue compaſſione paſſiones omnium tranſſcendit & complectitur. Crucifigitur in patientibus viris CHRISTVS, in feminis MARIA patitur. Apparet anteſignana Deipara in crucis formam manus & brachia componens, vt crucis loco eſſe teneram compaſſionem oſtendat, quæ non corpore, ſed corde charo pignori commoritur, proinde maternum pectus cruce ſignatum præſentat. Hanc ipſam Sanctuarij imaginem videtur contemplatus Bernardus Sermone de Verbis Apoc. cùm in hæc verba prorupit: *Ille corpore mori potuit, iſta commori corde non potuit? Fecit illud charitas, qua maiorem nemo habuit; fecit & hoc charitas, cui poſt illam ſimilis altera non fuit.* Confirmat

Ioan. 19.

Regina crucifera Artifex compaſſionis.

Bernardus Simeonis vaticinio. Prædixerat olim ille, Luc.2,15. *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*, ex quo Doctor mellitus infert, *Tuam ergo pertransiuit animam vis doloris, & plus quàm martyrem non immeritò prædicamus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus. An non plus quàm gladius fuit sermo ille reuerà pertransiens animam, & pertingens vsque ad diuisionem* Ioan. 19, 26. *animæ & spiritus: Mulier, ecce Filius tuus? O commutatio! Ioannes tibi pro* IESV *traditur, seruus pro Domino, discipulus pro Magistro, filius Zebedæi pro Filio Dei, homo purus pro Deo vero.* Deus ipse cum MARIA sua loquitur apud Birgittam libro 1. cap.20. *Quando cor meum in cruce præ vehementia doloris rumpebatur, cor tuum ex hoc quasi ferro acutissimo vulnerabatur, & libenter scindi permisisses, si fuisset voluntas mea.*

Crux B. MARIÆ, Crux sanctæ compassionis.

QVisquis compatitur CHRISTO, necesse est vt vnam cum illo eamdemque crucem ferat, & similis MARIAE euadat. Euasit Paulus, qui totus Gal.2,16. Marianus dixit: CHRISTO *confixus sum cruci.* Nec dubium, quin per compassionem Apostolus crucifixo esset affixus. Hic idem Christianos omnes esse Rom.8, 17. Marianos volens scribit: *Si autem filij, & heredes; heredes quidem Dei, coheredes autem* CHRISTI, *si tamen*

compa-

compatimur, vt conglorificemur. Habet mysterium suum vaticinium Simeonis. *Tuam ipsius animam,* inquit, *pertransibit gladius.* Haud dubiè significatū est gladium teneræ ac deuotæ compassionis ex anima MARIAE Virginis in alias etiam animas transiturum. Quamobrem Maria Magdalena lib.7. Reuelat. S. Birgittæ cap.15. dicit: *Pertransibit cor meum nouus gladius compassionis.* Accedit quoque Bernardus totus spiritu Marianus, Serm. de Verbis Apoc. *Quomodo non tuam affectuosissimam animam pertransiret hæc auditio, quando & nostra, licet saxea, licet ferrea pectora, sola recordatio scindit?* Hic spiritus Marianus est, vt si quis illo tangatur, dicat præ compassione CHRISTI, ac Christiani morientis: *Benedictio perituri in me veniat.* Accedat Ambrosius de Bono mortis cap.8. *Si quem viderimus debilem, non deseramus; si quem in extremis positum, non relinquamus. Occurrat & nobis dicere: Benedictio morituri in me veniat. Resonent te postrema verba morituri, & benedictionem tui egrediens corpore anima secum vehat.*

Luc.2,35. *Excitatio laborantis.* Iob 29,13.

Speculum Marianum Sanctuarij, speculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

HVmana infirmitas ex muliere promanauit, & ideò, cùm Iobus infirmaretur, causam miseri status sui explanauit. *Homo,* inquit, *natus de muliere,* Iob 14,1.

 breui

breui viuens tempore. Hinc humana naſcitur ægritudo, vnde & homo naſcitur. CHRISTVS ipſe, cùm eſſet affixus cruci, memor fragilis natiuitatis ſuæ in ſpeculo Mariano, quod præ oculis habebat, ſuæ infirmitatis originem attentè ſpeculabatur, & exemplo ſuo declarabat, quid facto opus eſſet, cùm lecto affixus homo malè valeret, & haberet. *Cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ.* Vertet & conuertet oculos ſuos ad patientem & compatientem MARIAM, vt memor ortus ſui ex muliere, infirmitatem ſuam æquo animo patiatur. Ad excitandum quoque in ſe affectum tolerantiæ, paſſionis & compaſſionis, ſpeculum hoc Marianum intuebatur S. Bonauentura in Officio de compaſſione, cùm diceret: *Propter doloris gladium, qui tranſiuit animam tuam, quando Filium tuum dilectiſſimum cernebas nudum, in cruce leuatum, clauis perforatum, ac per omnia laceratum plagis & verberibus, nec non & vulneribus, adiuua nos, vt cor noſtrum compaſſionis & compunctionis gladius perfodiat.* Hæc Bonauentura Virgini, quæ infirma & moriens morbum & mortem reddidit ſuauem, dicens Cantic. 2. *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.*

Eccli. 38, 28.

Excitatio ægrotantis.

Extrema verba morientis.

Leua-

Speculum paſsionis, et leuaminis pro columba gemente.

Leuamen Columbæ gementis in labore & morbo.

SEcundùm ſacram Euchariſtiam Regina glorioſa MARIA leuamen laborantis & ægrotantis eſto. *Ubi non eſt mulier, ingemiſcit egens*, ingemiſcit & æger. Prouidit autem Deus afflictæ animæ inſtar columbæ gementis de ſacroſancta muliere, quæ & ſpeculum compaſſionis eſt. Cohærent ſibi ſpeculum compaſſionis & anima afflicta, MARIA ſcilicet & columba. Hanc referebat in labore & mor-

Inuocatio Reginæ Mariæ.

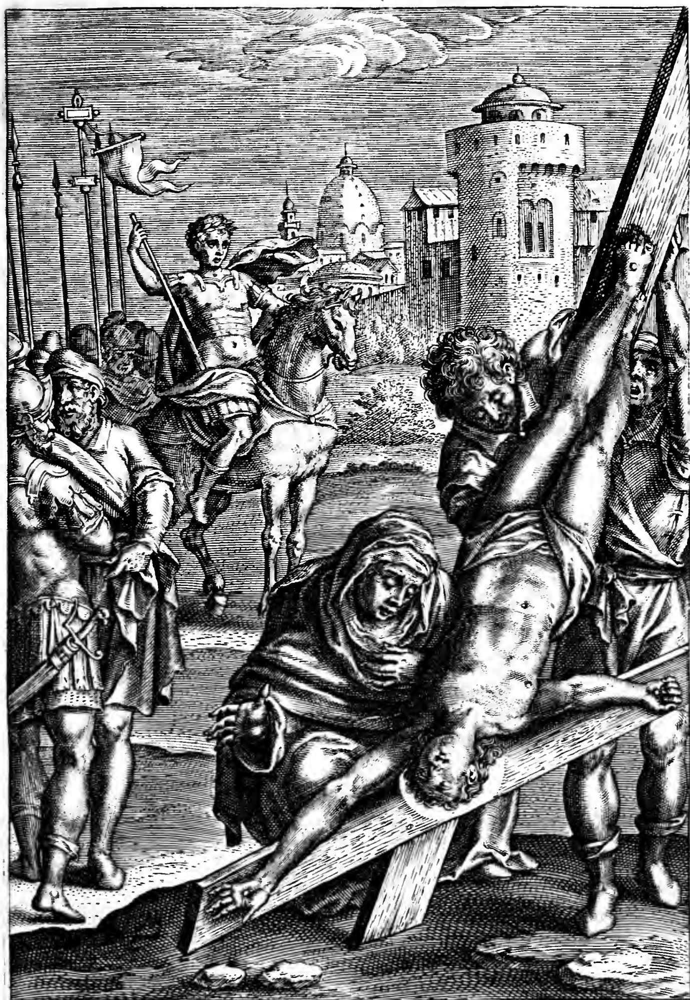
Eccli. 30, 27.

bo

bo Hermannus cognomento *Contractus*, nobilissimi Comitis Sueui filius, qui cùm esset omnibus membris captus, & monachus factus, summis precibus MARIAM rogauit, vt sibi valetudinem impetraret. Rogata adfuit laboranti & ægrotanti, vt refert Platus lib.2. cap.52. & interrogauit infirmum, vtrum è duobus mallet, sanúsne fieri, sed vt erat rudis & indoctus permanere; an perseuerare in morbo & labore, & ornamento sacrarum scientiarum decorari. Elegit hoc vltimum, euasit mirum in modum sapiens, sed non minùs addictus Reginæ gloriosæ MARIAE, cuius opem in suis continuis laboribus & infirmitatibus implorabat, recitans *Salue Regina*, quam orationem cruciferis ægris recitandam pro solamine & leuamine in Ecclesia Dei reliquit. Hanc etiam gloriosus Rex Hungarorum Stephanus è viuis iam excessurus inuocauit, dicens: *Regina cælorum, mundi inclyta reparatrix, animam tuis manibus committo.* Adstitit Regina CHRISTO in lecto crucis infirmo, adstitit & morienti, & præbuit ibidem specimen, quanti leuaminis esset iis qui affixi lecto gaudent eius præsentia & assistentia, eius opera & ope fruuntur.

Appareat speculum amissæ prolis & infirmitatis THEOCLIA cum CALLIOPIO.

EM-

Non mihi, chara parens, dolet in cruce ſundere vitam;
59. *Sed, tua quòd luctu ſaucio corda, dolet.*

EMBLEMATICA IMAGO LIX.

THEOCLIÆ ET CALLIOPII CRVCIFIXI EXPLICATA.

DERAT MARIA CHRISTO, aderat Mater Filio, & quidem iuxta crucem ſtabat, vt ſimul cum prole ſua paſſionem crucis ſubiret. Spectaculum non diſſimile in hac effigie exhibetur. S. CALLIOPIVS in Cilicia ſub Maximo Præfecto, poſt varios diuerſoſque cruciatus virgarum, neruorum, rotarum & ignium, inuerſo capite crucifixus eſt. Aderat eius mater, aderat tota pia & religioſa THEOCLIA, quæ & valdè obnixè rogauit, vt formâ inuersâ chara proles cruci affigeretur. MARIA prolem ſuam rectam genuit, & rectam cælo reddidit. THEOCLIA ſuam ſobolem orientem fudit inuerſam, inuerſam cælo dedit, cælo remiſit. Conſonat dictis Sermone de Crucis laudibus D. Auguſtinus: *Tu ſemper rectus, tu ſemper excelſus; nos ſecundùm carnem filij hominis, qui principale ſuum demiſit in terram, cuius lapſus ſignificatur ſpecie generationis humanæ: ſic enim naſcimur, vt proni in terram videamur effundi.* Charæ prolis amiſſio, dura paren-

Metaph. Lipoman. Martyrol. Græci.

Sympathia Mariæ & Theocliæ. *Artificum tolerantia propter amissam prolem.*

rentibus eſt. Crucem hanc ſacratiſſima Virgo tulit, ad cuius imitationem calamitatem eamdem ſuſtinuit deuota & pia THEOCLIA, cùm in ipſius præſentia, oculis & amplexibus amabilis proles in cælum præmiſſa eſt. Diſcant inde parentes pro CHRISTI obſequio ſuarum prolium pretioſam iacturam facere, patienter ferre, liberaliter offerre. Audiant, ſi placet, THEOCLIAM apud Metaphraſten loquentem cum filio ſuo CALLIOPIO. *Beata ego*, inquit, *& benedicte fructus ventris mei, quoniam vt Anna dicaui te ſacrum munus Domino* IESV CHRISTO; *vt Sara obtuli te Deo holocauſtum gratum & acceptum Domino ſacrificium.* Hæc THEOCLIA, & poſt hæc amplexata CALLIOPIVM, in eius amplexu ſpiritum ſuum Deo reddidit. Myſtica Theoclia erat Melania Marcelli Conſulis filia, quæ cùm, necdum humato marito, prolem ſuam amiſiſſet, dixit, vt refert Hieronymus in Epiſt. ad Paulam: *Magis expeditè tibi ſeruitura ſum, Domine, quia tanto me onere liberaſti.*

Crux THEOCLIÆ, Crux charæ prolis amiſſæ.

DImidium animæ charus amicus eſt, at vnica, grata & amabilis proles tota anima parentum eſt: cùm illa amittitur, ſuarum animarum cenſentur

tur & meritò iacturam fecisse. Hinc dolor, hinc lacrymæ, quas in iunioris Tobiæ absentia, longa & diuturna mora sancti & chari parentes effuderunt. Quamuis vtrique parenti communis sit iste dolor, matri præsertim incumbit. Exemplo nobis sit nobilis & antiqua matrona, quæ cùm precibus Elisei prolem charam impetrasset, ac tandem illa obiisset, domi se continere non potuit, quin Eliseum adiret: *Cumque venisset ad virum Dei in montem, apprehendit pedes eius: & accessit Giezi, vt amoueret eam. Et ait homo Dei: Dimitte illam; anima enim eius in amaritudine est.* Crux acerba & amara est præsertim matri, prolem vnicam amisisse. Quapropter Dauid, cùm vim doloris concepti de morte Ionathæ vellet exprimere, dixit: *Doleo super te frater mi Ionatha, decore nimis, & amabilis super amorem mulierum. Sicut mater vnicum amat filium suum, ita ego te diligebam.* Res hæc difficilis est, maximas patientiæ vires requirit, quibus munita MARIA suam prolem obtulit Deo, quibus roborata THEOCLIA suam in suo CALLIOPIO reddidit animam. Reddidit quoque suam mater illa, quæ suo Melithoni dixit: *Fili, paulisper sustine; ecce CHRISTVS ad ianuam stat adiuuans te.* Et illa, quæ cùm Symphorianus suus traheretur pro CHRISTO ad necem, exclamauit: *Nate, nate, me-*

4.Reg.4, 27.

2.Reg.1, 26.

Excitatio laborantis.

mento æternæ vitæ, cælum suspice, & ibi regnantem intuere: tibi enim vita non eripitur, sed mutatur in melius.

Speculum THEOCLIÆ matris CALLIOPII, speculum infirmitatis & patientiæ.

CVm CHRISTVS patiens ageret in cruce infirmum, ad crucis & lecti pedes aderat MARIA Virgo, adest & THEOCLIA soboli, quæ iacentem & extremè laborantem verbis piis, salutaribus consiliis, & simul vberibus lacrymis teneræ compassionis prosequitur. Satis benè Iustinianus de Regim. Prælat. cap.9. *Iis, qui corpore infirmantur nihil sic congruit, nihil sic animam eorum mulcet, quemadmodum si eorum verbis credulitas adhibeatur, illorumque infirmitatibus intelligant sibi compassionem exhiberi ex corde.* Corde compatitur THEOCLIA CALLIOPIO filio, qui in lecto crucis decumbens considerat matrem suam, & suæ conditionis memor, in speculo infirmitatis suæ se componit ad crucem patienter ferendam, cui addictus & adstrictus est. Quisquis æger est, *cor suum dabit in similitudinem picturæ.* Memor suæ originis, dum homo extremè laborat, excitet se ad portandam ægritudinem. Consideret se mulieris esse filium, natum quidem ex illa, non quidem vt diuturnam vitam agat, sed vt illam breuî absoluat.

Eccli. 38, 28.

Excitatio ægrotantis.

Nudus

Nudus naſcitur CALLIOPIVS, nudus moritur. Memor ſuæ natiuitatis, dum obit, prorumpit in illam vocem, in quam erumpat morti vicinus ægrotus. *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.* *Extrema verba morientis.* Iob 1, 21.

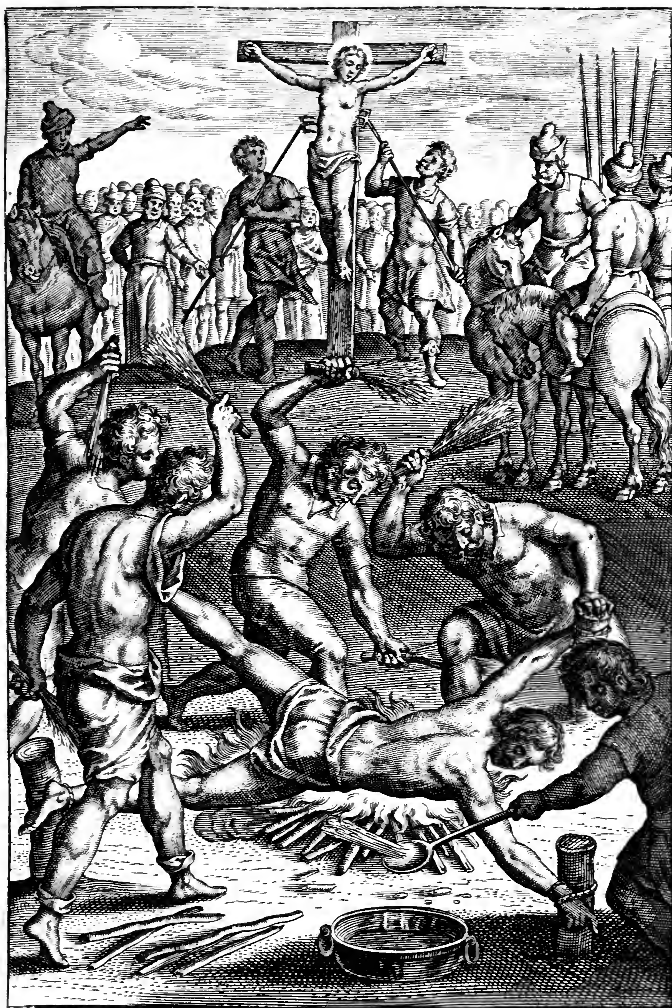
Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

VEre Mater miſericordiæ MARIA eſt, verè Theoclia, quæ miſericordiæ ſuæ ſpecimen exhibet erga ſingulos laborantes & ægrotantes. *Inuocatio Matris miſericordiæ.* Hæc vnguento pietatis ſuæ vtitur, vt attritis multitudine ac grauitate morborum medeatur, & temperet dolores eorum, qui acerbè torquentur atque cruciantur. Aberat Mater miſericordiæ tunc temporis, cùm ploraret Ieremias, & doleret miſeram ſortem filiorum, quorum meminit cap. 2. Thren. *Matribus ſuis dixerunt: Vbi eſt triticum & vinum? cùm deficerent quaſi vulnerati in plateis ciuitatis, cùm exhalarent animas ſuas in ſinu matrum ſuarum.* Adeſt mater, quæ panem confirmantem cor humanum ſuppeditat & miniſtrat. *Viaticum.* *Comedite*, inquit, *panem meum, & bibite vinum quod miſcui vobis.* Prou. 9, 6. Ergo ab illa poſtulandus panis eſt, & illa propterea inuocanda, *Salue Regina, Mater miſericordiæ*, quæ maternum implens officium,

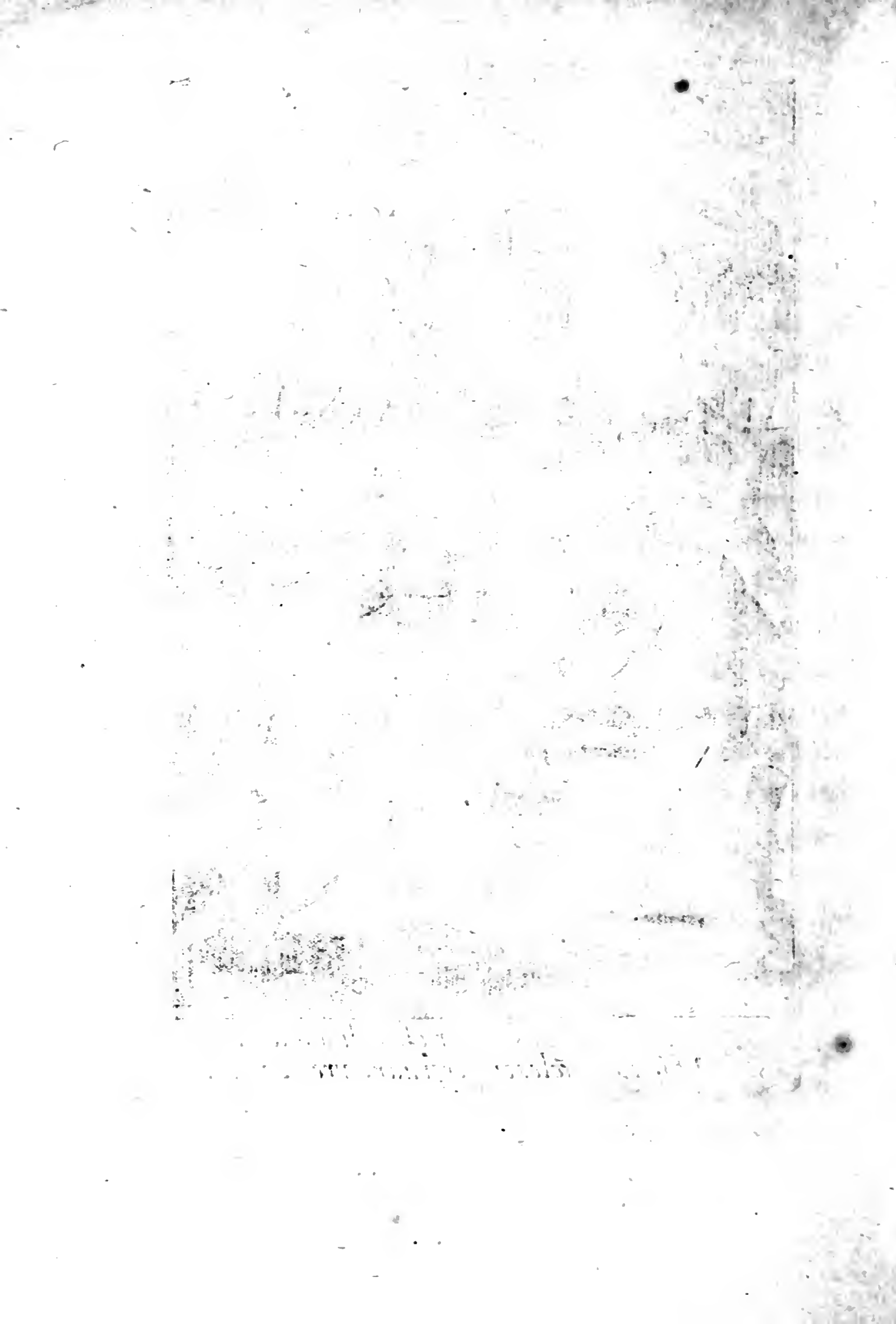
cium, de cælesti prouides pane, cuius fauore cor hominis laborantis & ægrotantis in labore & ægritudine sua excitetur & confirmetur. Adest *Mater misericordiæ* ægrotanti. Et quidem adfuit Serenissimo nostro Alberto Belgij & Burgundiæ Principi: qui cùm esset valdè infirmus, in sella gestatoria portari se voluit ad templum Collegij nostri, in quo expositum erat venerabile Sacramentum, & piam MARIAE imaginem, cui titulus est, *Mater misericordiæ*, & cui valdè addictus erat, coluit, & adorauit. Regressus deinde ad Aulam non minùs animosè quàm religiosè, affixus lecto morbum, sed non mortem elusit. Filius Matris misericordiæ Serenissimus Albertus obiit, obiit & eiusdem Matris filia Regia, piissima Alberti vxor Isabella Clara Eugenia, quæ pro vltima etiam statione ad hoc nostrum templum venit, & in eo sacra patebat Eucharistia, post cuius adorationem, & cultum eiusdem imaginis *Matri misericordiæ* dicatæ reuersa in palatium, similis suo Alberto in morbum incidit, & mulieris fortis instar in nouissimo die risit. Prou. 31, 21.

Appareat speculum splendidæ virginitatis & infirmitatis virgo FEBRONIA.

EM-

Vre, seca, vt pascas crudeli lumina visu:
60. *Vtq; ego cælesti perfruar, vre, seca.*

EMBLEMATICA IMAGO LX.

S. FEBRONIÆ VIRG. CRVCIFIXÆ EXPLICATA.

SIBAPOLI, quæ eſt ad fines Aſſyriorum, Diocletiano Imperatore virgo & martyr FEBRONIA Sileni Præſidis iuſſu tota nuda ſuper rogum, per brachia & pedes extenſa, virgis cæſa, ligno affixa, & ferreis pectinibus tota dilaniata triumphauit. Cùm ſomno æger opprimitur, ne vincatur, moleſti ſolent accedere excitatores, qui dum grauiter vexant & torquent, ſuis pœnis & tormentis iuuant ægrotum, ne ſomno capiatur, & ſuperetur. Ne morte caperetur aut vinceretur FEBRONIA, acceſſerunt varij carnifices ac tortores barbari, qui dum illam excarnificant, magis excitant, vt maiores vigilias agat, venientemque Sponſum excipiat. Sponſus virginis CHRISTVS in ara crucis torridus ſolemnem egit triumphum: canebat propterea Eccleſia:

Metaph. Lipoman. Galeſin. Martyrol.

Ad cœnam Agni prouidi,
Et ſtolis albis candidi,
Poſt tranſitum maris rubri,
CHRISTO *canamus principi.*

Cuius corpus sanctissimum,
In arâ crucis torridum,
Cruore eius roseo
Gustando viuimus Deo.

Agnus in crucis ara torretur, torretur etiam agnella & virgo FEBRONIA. Discant hinc cruciferæ CHRISTI virgines amoris igne fulgere, & charitatis flamma accensam lampadem portare. Discant, quod ad ipsas scribit Bernardus Epist. 42. *Quantalibet venustate sui castitas eminere appareat, sine charitate tamen nec pretium habet, nec meritum. Subtrahe oleum, lampas non lucet; tolle charitatem, lampas non placet.* Placet virginitas Deo, quæ accensam lampadem portat, & eius custodiæ & conseruationi studet. Lampadem studiosæ FEBRONIAE carnifices non extinguunt, sed accendunt, flagellis, siue flabellis vtentes, dum flammis virginem tradunt, vt Reginam virginum referat, quæ iuxta crucem stabat, torquebatur, & ingenti amore flagrabat.

Sympathia Mariæ & Febroniæ Artificum splendida virginitatis.

Crux FEBRONIÆ, Crux status virginitatis.

INsignia virginitatis accensæ lampades sunt. Sancta & immaculata virginitas, lucida & splendida est, cui conuenit illud elogium: *Lampades eius, lampades ignis atque flammarum.* Hæc ipsa insignia præclara

Cant. 8, 6.

clara ſacrum Euangelium aſſignat prudentibus illis virginibus, quæ ab aliis inſipientibus diſcernuntur. Quapropter Ambroſius Serm.14. in Pſalm.118. prudenti virgini dicit: *Ideoq́ue & tu habeto ſemper lucernam ardentem, vel lucentem facem: ſi enim neque lucerna neque lampas tua luceat, virgo ſtulta dicêris, nec introibis in thalamum tui ſuperioris, ſed remanebis in tenebris cæcitatis, quaſi qui oderis lucem, ne opera tua flagitioſa prodantur.* Tota in igne, tota in luce ſplendida FEBRONIAE virginitas eſt. Lampadem virginitatis in ſuo ſplendore tueri, res laborioſa eſt, & ſimilis martyrio FEBRONIAE, nec ſine magna patientia poteſt executioni mandari. Nouit ita eſſe Bernardus, qui Serm. de Aſſumptione concludit: *Qui ergo, protegente patientia, continenter viuunt, ipſi benè cum Apoſtolo proteſtantur, & dicunt: Quis nos ſeparabit à charitate* CHRISTI? *an tribulatio? an anguſtia? an perſecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? Vide quàm ſolidus ſit continentium murus.*

Excitatio laborantis.

Rom.8. 35.

Speculum virginale FEBRONIÆ, ſpeculum infirmitatis & patientiæ.

CVm quis affigitur lecto, ardet febribus, acerbis doloribus pulſatur & verberatur, *cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ*, & in FEBRONIA quaſi

Eccli.38, 28.

certo & vero ſpeculo ſtatum ſuæ infirmitatis expreſſum patienter conſiderabit. Conſideret æger FEBRONIAM virginem ſibi adſtare, & ſpeculantem adhortari, quemadmodum Tract. Auguſtinus de Viſitat. infirm. Serm. 1. hortatus eſt: *Chare mi, ad modicum migraturus de mundo, tantam & tam ineffabilem benignitatem Dei tui ne ſpernas, flagellum eius libenter ſuſcipe. Flagellat in ſe quod neſcis, nec iniuſtè, iuſta enim ipſius iudicia.* Exprimit in ſe FEBRONIA, quod in mente & corde ægrotantis contendit imprimere. Qualis FEBRONIA, talis erat virgo Clara, quæ duos de triginta annos, vt Surius memorat, continenter diris morbis afflictata & flagellata eſt, nec tamen vmquam eſſe conqueſta traditur. Quin etiam in poſtrema infirmitate, quæ fuit tam moleſta & grauis, vt ſeptemdecim diebus ne buccellam quidem traiicere in ſtomachum potuerit, cùm eam Reginaldus Confeſſarius ſolaretur, & ad tolerantiam in diuturno morbi martyrio cohortaretur, reſpondit: *Ex quo Domini noſtri* IESV CHRISTI *gratiam per ſeruum eius Franciſcum cognoui, nulla mihi infirmitas dira viſa fuit, nulla pœna moleſta, nulla pœnitentia oneroſa.* Verè myſtica Febronia venerabilis Anna à IESV fuit, ſanctæ matris Tereſiæ digna proles, nota ſatis in Hiſpania, Gallia, & Belgio, morbis ita vexata, ita doloribus afflictata,

Excitatio ægrotantis.

Extrema verba morientis.

afflictata, vt crebrò diceret: *In securum Purgatorium vtinam me Deus deduceret!* Scripsit illa, & simul seipsam descripsit in Epistola ad Episcopum Cordubensem. *Nunc*, inquit, *extremos patior dolores, & miror posse me ita viuere. Nec stare, nec iacere licet, sed repo instar serpentis. Semper ardeo, & in media & rigida hieme tota comburor. Flagellata vndique sum, & vndique torqueor podraga, chiragra, hydrope, paralysi, quæ per totum pertinet corpus, nec linguæ parcit.* Hoc FEBRONIAE, hoc Annæ laborantis martyrium. Didicit ex iis, quæ passa est, Anna, *Aut mori, aut pati*, quemadmodum mater & virgo Teresia virginem quoque & venerabilem matrem Annam edocuit.

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

VIta humana similis FEBRONIAE est, dum acerbis morbis pulsatur, febribus vritur, & diris doloribus cruciatur. Hanc viuendi rationem apud Euam omnes mortales inuenimus. Apud MARIAM alia methodus viuendi est, quam quærimus, dum salutamus: *Salue Regina, Mater misericordiæ, vita.* Hæc quidem vita erat, quam pro Adalberto filio, glorioso posteà Martyre, cùm puer iam deploratus ex ardentibus febribus esset, parentes religiosi postularunt.

stularunt. Referente enim Surio mense Aprili, vnanimiter orarunt : *Non nobis Domina, non nobis viuat puer iste, sed clericus in Dei matris honorem portet iugum tuum.* Conualuit puer, cui vita & anima semper Virgo MARIA fuit. Expendit hunc vitæ titulum in suis Meditationibus Bernardus æger & semper infirmus: *Nos miseri tecum de cetero consolemur, tecum amodò Domina habitemus, te mentis visceribus amplectamur, quia tu es vita. Vita verò, quæ mortem superbiæ humilis vicisti, & nobis vitam gratiæ impetrasti. O certè vita amabilis, vita desiderabilis, vita delectabilis! O vita, quæ nutris*
Viaticum. *tuos cælestibus alimentis!* Hæc alimenta Eucharistica, hæc vitalia & immortalia sunt pabula, quæ offert laboranti & ægrotanti Regina gloriosa, vt si viuere velit homo, qui acutis morbis tangitur & verberatur, ardet & vritur febribus, recurrat ad Eucharistiam, ex qua vitam æternam hauriat: *Qui manducat*
Ioan. 6, 59. *hunc panem, viuet in æternum.*

Appareat speculum clausæ virginitatis & infirmitatis BLANDINA.

EM-

Quid tibi cum toruo blanda eſt Blandina iuuenco?
61. *Fallor: blanditur cornibus innocuis.*

EMBLEMATICA IMAGO LXI.

S. BLANDINÆ VIRG. CRVCIFIXÆ EXPLICATA.

ANCTA BLANDINA virgo ſub Antonino in Galliis acerbos cruciatus pertulit: cumq́ue pertrahi non poſſet ad vanum deorum cultum, poſt verbera & ignes retibus incluſa, & ligno crucis affixa, tauro obiicitur, qui ſacræ virgini appenſæ & irretitæ blanditur & ſimul ſubiicitur. Moris eſt apud laſciuos mundanos, laqueos ſtruere, vt dolis ac fraudibus incautas virgines capiant, ſed fruſtrà ante virgines oculatas, circumſpectas, & in ſublime eleuatas laſciua retia expanduntur. Non petitur à laſciuo tauro virginitas, quæ carnis omnes blanditias atque delicias repudiat. Habet itaque tendiculas ſuas mundus, quibus improuidas virgines irretiat, & irretitas venetur; habet & ſuas Deus, quibus virginitatem cuſtodiat & ſeruet. Cùm virgines Deus ad vitam ſolitariam, monaſticam & religioſam inuitat, ad crucem clauſuræ vocat, & ſimul ad retia, quibus intra domum vel etiam intra monaſterium continentur. Hæc enim retia omnium prima inuenit MARIA,

Euſeb. Anton. Niceph.

Sympathia Maria & Blandina Artificum clauſura virginalis.

cùm in ſacra Præſentatione Deo oblata intra Sacrarium Dei ſe condidit & concluſit. Hæc virginum Regina intra domum ſe concluſit, non in aditu, ſed in adytis & abditis domus Angelus eam inuenit, ſalutauit & honorauit. BLANDINA in cruce myſtica Maria eſt, quæ de cruce & cathedra virgines docet id, quod antè dixerat Cyprianus lib. de Singularitate Cleric. *Pudicitiæ retinaculis omnis obſcœnitas frænatur, & compedibus eius calces furenti libidini ſtatuuntur.*

Crux BLANDINÆ, Crux ſtatus virginitatis.

QValis eſſe myſtica Blandina debeat, ſcribit ad ſacras virgines Auguſtinus. *Dominica virgo nullis ſe virorum cuiuſlibet ætatis, ſiue grauiſſimarum mulierum præſentiæ, ſingulari habitaculo vel colloquio credat: & cùm ſola in tabernaculo conſiſtit, clauſis ſuper ſe ianuis ſedeat, nulliq́ue virorum pulſanti facilè ianuam ſuam pandat, ne fortè in ſuſpicionem turpiſſimam, aut in pudoris ſui naufragium cadat.* Caueat à tauro laſciuo, qui incluſam etiam & concluſam intra retia virginem adit & inuadit. Myſtica Blandina monialis eſt, cui competunt eius inſignia, crux & retia, crux illa quam patiebatur, retia quibus illa inſerebatur. Monialis crucem monaſticam patitur. Quid enim vita Religioſa eſt,

eſt, niſi laborioſa crux? Continetur intra retia, quibus illa à CHRISTO capitur, ſicut & capta eſt, cui libro Reuelat. Birgittæ 4. cap.12. dicit B. MARIA: *Sicut paſtor cum faſciculo florum attrahit & allicit oues in domum, poſteà claudens diligenter domum, licet oues diſcurrant per ambitum, non tamen habebunt egreſſum, quia domus munita eſt parietibus, tectum altum, ianuæque clauſæ. Propter quod oues aſſueſcunt comedere fœnum de manu paſtoris: ſic etiam factum eſt tecum: illa enim quæ anteà videbantur impoſſibilia & difficilia, facta ſunt leuia, in tantùm, quòd te nihil iam delectat ſicut Deus.* Accedit & Baſilius libro de Vera virginit. *In cubili, ſi hoc ſabbatum celebres, integram te puriſſimamque cuſtodies; ſicque facilè, inquam, virginitatem, rem omnium pretioſiſſimam, ampliſſimumque patrimonium habitura es.* Accedit & Bernardus Serm.47. in Cantica: *In horto virginitas, cui familiaris verecundia eſt, fugitans publici, latibulis gaudens, patiens diſciplinæ. Denique in horto flos clauditur, qui in campo exponitur, ſpargiturque in thalamo.*

Excitatio laborantis.

Speculum appenſum S. BLANDINÆ virginis, ſpeculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

NOtanda S.Baſilij ſententia in Pſalm.74. *Sicut animalia noxia, nos ærumnæ petere & inuadere*

contendunt noſtram patientiam exercentes. Et quidem morbus non abſimilis tauro eſt. Taurus quippe velox in curſu eſt, & morbus ita velociter currit, vt omnem anteuertat ſpem & opinionem benè valentis hominis, & præter ſpem & opinionem illum capiat & arripiat. Quòd ſi ferox taurus, dum inuadit, ſolet puluerem pedibus excitare, excitat etiam & morbus. Homo puluis & cinis eſt: quieſcit puluis, dum valet, dum morbus ingruit, puluis humanæ naturæ agitatur, & tunc temporis ſe cinerem homo facilè recognoſcit. Confirmat hoc ipſum Gregorius

Excitatio ægrotantis. 3. Parte Paſtoral. cap. 13. & ait: *Infirmitatis memoria reformatur, vt animus, qui extra ſe in elationem duceretur; cui ſit conditioni ſubditus, ex percuſſâ quam ſuſtinet carne memoretur.* Conditio quidem noſtra plena

Iob 14, 1. miſeriis eſt. Vnde & Iobus ait: *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſeriis.* Irretitus

Eccli. 38, 28. ergo miſeriis, & impetitus à morbis, *cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ*, in qua ſeipſum inſpiciat, & virtute patientiæ ſuæ morbum immitem & ferum, mitem & ſuauem reddat, ſicut BLANDINA manſuetum taurum reddidit. Huic virgini glorioſæ S. Clarus Abbas addictus erat, & compoſitus ad hoc ſpeculum patienter tulit lethalem infirmitatem, in qua immenſum exercitum candidi & niuei coloris ſuper

cellam,

cellam, vbi iacebat, deſcendere contemplatus eſt. Quod cùm Clarus irreuerberatis oculis læto vultu inſpiceret, virgo beatiſſima BLANDINA conſolari eum cœpit, & vt tantum exercitum ſequeretur, exhortabatur, quem non multò pòſt ſecutus eſt. *Sequor, ſequor*, inquit. *Extrema verba morientis.*

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

CVm quis affigitur lecto, totus morbis intricatus, nec poteſt malis, quibus impetitur, extricari & expediri, habet cauſam vt amaro animo ſit; quem vt reddat dulcem ac ſuauem, recurrat ad eam, quæ non modò dulcis ac ſuauis eſt, ſed etiam ipſa ſuauitas ac dulcedo: conueniat illam, ac dicat: *Salue Regina, Mater miſericordiæ, vita, dulcedo.* Verè dulcedo eſt, de qua Maximus Homil. de Ramis palmarum: *Ipſam* MARIAM *manna dixerim, quia eſt ſubtilis, ſplendida, ſuauis, & virgo, quæ velut cælitus veniens, cunctis Eccleſiarum populis cibum dulciorem melle defluxit*; ſecundùm Dauidicum teſtimonium, *Non erat in tribubus eorum infirmus*, quibus cæleſte manna concedebatur; & vbi MARIA eſt, *ſalus infirmorum* eſt. Verſat hoc ipſum verbum in ſuis Meditationibus Bernardus æger: *Verè dulcedo, quæ amaritudinem* Pſal. 104. 37.

peccati

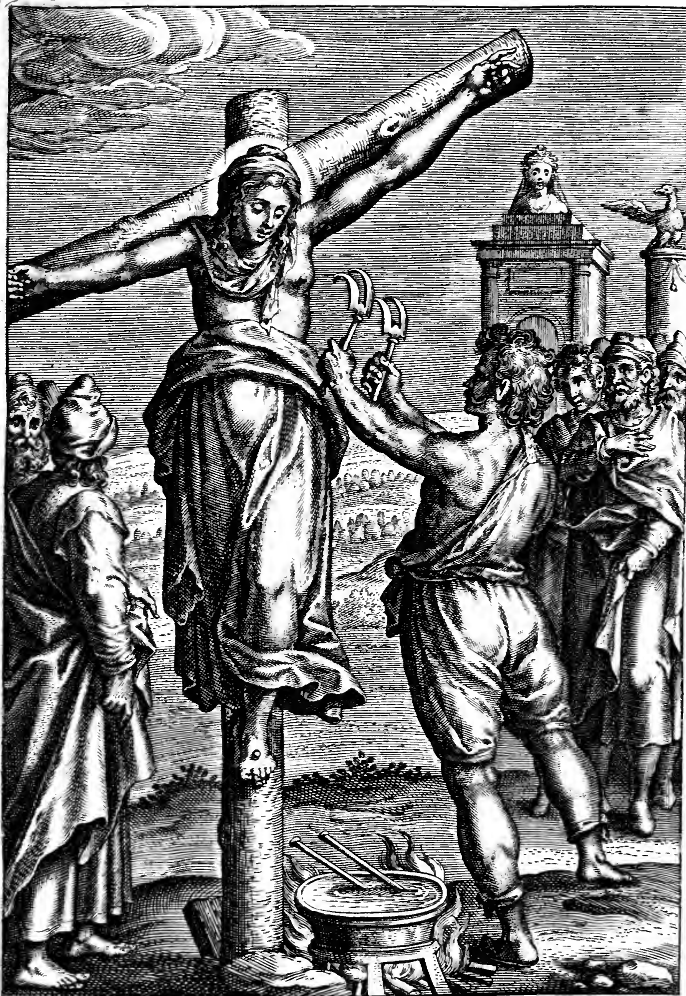
peccati expellis, impetrando gratiam quæ nobis gratiæ dulcorem acquirit. Hæc dulcedo in fonte ſuo guſtatur, cùm percipitur Euchariſtia, ad cuius epulum in ſtatu laboris & morbi nos inuitat Dauid. *Guſtate*, inquit, *& videte, quoniam ſuauis eſt Dominus.* Hunc fontem ſuauitatis ac dulcedinis ægris MARIA parat. Quòd ſi laborantes illapſu fontium delectantur & recreantur, habent in Euchariſtia placida ac blanda fluenta gratiarum, quibus mulceantur & exhilarentur.

Viaticum.

Pſal. 33, 9.

Appareat ſpeculum periclitantis virginitatis & infirmitatis EVLALIA.

EM-

Christi sponsa vocor: tortorum pronuba turba
62. *Curua age virgineas cuspide perde comas.*

EMBLEMATICA IMAGO LXII.

S. EVLALIÆ VIRG. CRVCIFIXÆ EXPLICATA.

HARA CHRISTI ſponſa EVLALIA, quæ Barcinone in Hiſpania, Diocletiano Imperatore, tredecim annos nata, forti conſtantiq́ue animo fidem virginitatis ſuæ ſartam tectamq́ue conſeruauit, extenſa in equuleo, nodoſis fuſtibus cæſa, candenti oleo perfuſa, vngulis ferreis laniata, calcis aceruo viua obruta, ac tandem de mandato Daciani in ſuſpendium crucis acta, martyrium ſuum conſummauit. Tunc, quemadmodum canit Prudentius in ſuo Hymno, Martyrol. Eulog. in memoria Sanctorum.

Emicat inde columba repens
Martyris os niue candidior
Viſa relinquere, & aſtra ſequi,
Spiritus hic erat EVLALIAE
Lacteolus, celer, innocuus.

Inter elementa ignis, inter metalla fortiſſimum ferrum eſt. EVLALIA verò nec igni nec ferro cedit, vtrumque cedit EVLALIAE, quæ poſt partam de ferro & igne victoriam, in palma crucis triumphauit. Victi ſuccumbunt ferro, & ferro victoriam de-

bent qui ſunt ſuperiores in bello: EVLALIAE verò victoria, cùm ita ſuprema ſit, vires excedit humanas, & Deo tribuenda eſt. Donum Dei virginitas

Sap. 8, 21. triumphatrix eſt. Crede Sapienti: *Sciui, quoniam aliter non poſſem eſſe continens, niſi Deus det: & idcircò adij Dominum, & deprecatus ſum illum, & dixi ex totis præcordiis meis: Deus patrum meorum, da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam.* Hæc eſt diuina Sapientia, quæ virginitatem donauit MARIAE, in cuius vterum & ipſa delapſa eſt: *Sicut pluuia in vellus deſcendiſti, vt ſaluum faceres genus humanum.* Habet cum laneo vellere virginitas conſonantiam. Lana gelu & æſtu vritur, fuſtigatur, oleo perfunditur, pectitur, texitur, ſuſpenditur, vt excolatur. Sic culta, ſic exculta glorioſæ EVLALIAE virginitas eſt.

Sympathia Mariæ & Eulaliæ. Artificum cultura virginalis.

Crux EVLALIÆ, Crux ſtatus virginitatis.

FOrtis mulier, quam Salomon deſcribit & quærit cap. vlt. Prouerb. *Quæſiuit lanam & linum, & operata eſt conſilio manuum ſuarum. Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti eius apprehenderunt fuſum. Guſtauit & vidit, quia bona eſt negotiatio eius.* Negotiatur in lanæ puræ cultura, quæ in candida virginitate deſudat, & circa eius cultum ita ſe gerit, quaſi lanam colat, & pectendo atque nendo circa illam laboret.

Bona

Bona hæc negotiatio eſt, quæ fortis mulieris requirit & exigit omnes vires, vt carnis cupiditatem exſtinguat. Succurrit Cyprianus de Honore pudicit. *Nulla maior eſt victoria, quàm ea quæ de cupiditatibus refertur. Qui hoſtem vicit fortior fuit, ſed altero: qui libidinem repreſſit, ſeipſo fortior fuit. Qui inimicum proſtrauit, externum hoſtem percuſſit: qui cupiditatem depreſſit, hoſtem domeſticum ſuperauit. Malum omne faciliùs vincitur quàm voluptas, quia illud quidquid eſt, horridum eſt, hoc blandum eſt.* Magna victoria quæ Martyris triumpho non cedit, cùm & ipſa virginitas glorioſum martyrium ſit, teſtante hoc ipſum Ambroſio lib. I. de Virginit. *Non ideò laudabilis virginitas, quia & in Martyribus reperitur, ſed quia ipſa Martyres faciat.* Hæc virginitas dabat animos immaculato Dominico, de quo Theodoricus de Apoldia. Cùm iter faceret, ſciretque ſibi poſitas ab hæreticis inſidias, cantans & alacer occurrit hoſtibus. *An non,* inquiunt, *martyrium pertimeſcis? Quid faceres, ſi nos te ad mortem abripiamus?* Quibus ille, *Rogarem,* inquit, *ne mortem mihi celerem afferretis, ſed paulatim ſingula membra præſcinderetis.* Cupiebat ſimilis eſſe EVLALIAE, qui lilia pro inſignibus habet.

Excitatio laborantis.

Speculum appensum virginis EVLALIÆ, speculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

CVm infirmus doloribus angitur, cùm discerpitur & quasi vnguibus dilaniatur, è crucis tripode secum loqui crucifixam EVLALIAM putet: CHRISTI sponsa vocor, meus sponsus vir dolorum est, & per cruciatus ad eius nuptias accessus datur. Si mecum velis admitti, necesse est vt in speculo mei martyrij te inspicias, & mecum lecto tui doloris affixus, flammas febrium & dolorum acerbitatem patienter subeas & superes. Benè monet EVLALIA: Sic itur ad astra, sic ad nuptias Agni aditus patet, & datur. Ad hoc speculum EVLALIAE inspexit se & composuit se Leocadia martyr & virgo, quam Dacianus post gloriosum EVLALIAE martyrium veniens Toletum, in carcerem tetrum detrusit. Cùm Leocadia in carcere detineretur, reuoluit animo equuleos, fustes, vngulas, flammas, & ignes, & tandem crucis suspendium quod EVLALIA passa fuerat, & in hac speculatione fuit compassione ita tacta, vt formata cruce in lapide, & simul adorata, instar EVLALIAE animam exhalarit. Non fudit Leocadia sanguinem, & tamen martyr euasit, quoniam

Excitatio ægrotantis.

niam ſe totam ad exemplum & ſpeculum EVLALIAE martyris adaptauit & compoſuit. Nec dubitandum eſt, infirmum hominem poſſe per tolerantiam dolorum & morborum coronam martyrij ſibi comparare. Teſtatur hoc ipſum Chryſoſtomus Homil.3. in Epiſt. ad Theſſalonic. *Quid enim, dic quæſo, cùm ardens febris, nempe cauſon, te intus vexat & vrit, & aliorum ſuadentium excutis incantationem, an non es redimitus coronâ martyrij?* Qualis EVLALIA, talis & Leocadia, talis & anima quæ in lecto detinetur, febribus ardet, & doloribus diſrumpitur. Diſrumpebatur Fulgentius Ruſpenſis, & ſolùm petebat: *Domine, da mihi hîc patientiam, & poſteà indulgentiam.* *Extrema verba morientis.*

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

SCinditur aratro terra, & inde ſpes incipit affulgere futuri fetus ac prouentus. Caro noſtra terra eſt, & quidem illa ſilueſtris tunc colitur, cùm morbis acutiſſimis ſcinditur & ſecatur. Ne cultus & cultura terræ noſtræ infructuoſa ſit, accedat etiam firma & certa ſpes, quam ſecum affert & importat illa, quæ Mater ſanctæ ſpei eſt, & quam ſalutare in hæc verba mos in Eccleſia eſt: *Salue Regina, Mater miſericordiæ, vita, dulcedo, & ſpes noſtra ſalue.* Spes ſumma

ſumma noſtra eſt, de qua Anſelmus libro de Excellentia virginis cap. 6. inquit: *Velocior eſt nonnumquam ſalus inuocato nomine* MARIAE, *quàm inuocato nomine* IESV *vnici Filij Dei, & id quidem non ideò ſit, quòd ipſa maior ſit & potentior (nec enim ipſe magnus & potens per eam, ſed illa per ipſum, &c.) ſed quia Filius eſt iudex omnium, & diſcernit merita ſingulorum. Inuocato autem nomine Matris, & ſi merita inuocantis non mereantur vt exaudiatur, merita tamen Matris merentur vt exaudiatur.* Hæc *ſpes omnium finium terræ, & in mari longè* ſecundùm Deum eſt. Hanc firmam & ſtabilem ſpem ſalutat Bernardus & ipſe infirmus in Meditationibus ſuis, & concludit: *Ex quo eſt cor meum tuo dulcore ſic inebriatum, guberna illud cum tuo, & in ſanguine Agni conſerua, & in latere Filij tui colloca.* Cor Marianum gladius pertranſiit, & CHRISTI latus mucrone diro lanceæ perforatum eſt, & vtrique ſimilis EVLALIA, & EVLALIAE conformis euadit virtute Euchariſtiæ caro, quæ acutis morbis ac doloribus affligitur & exercetur, cùm Euchariſtia memoria viua ſit eius, qui clauis, ſpinis & lancea ſciſſus in cruce eſt.

Pſal. 64, 6.

Viaticum.

Appareat ſpeculum Angelicæ virginitatis & infirmitatis IVLIA.

EM-

Clœlia ceßet eques animos iactare viriles:
63. *Iulia si certet, illa pedestris erit.*

EMBLEMATICA IMAGO LXIII.

S. IVLIÆ VIRGINIS CRVCIFIXÆ EXPLICATA.

CVM Vandali Carthaginem per tyrannidem occupaſſent, IVLIA virgo ad Corſicam inſulam deducta eſt. Nautas cum IVLIA venientes Felix tribunus negare CHRISTVM coëgit; coëgit & IVLIAM, quæ tamen fida ac fidelis perſtitit: quam ob cauſam alapis cæditur, crinibus laniatur, vulneribus afficitur, & tandem cruci affigitur. Nautæ circa fidem naufragauerunt: at IVLIA nullum paſſa eſt fidei naufragium; nauem ſuam in tuto poſuit, & portum cepit. Fortis mulieris typus nauis eſt. *Facta eſt quaſi nauis inſtitoris, de longè portans panem ſuum.* Nemo eſt qui neſciat & infitias eat, in laboribus & periculis nauem ſemper verſari. Nauis ortum ſuum à terra habet, ſi materiam eius conſideres: in aliud elementum tranſlata, fit peregrina in mari, & in mari ſemper verſatur, ſemper peregrinatur, vndis quatitur, fluctibus quaſſatur, ventis agitatur, tempeſtatibus obruitur, impingit in Syrtes, ſcopulis inhæret, naufragium etiam in portu ſæpè patitur. Fortis mulier IVLIA, cu-

Martyrol. Vſuard. Petrus Natalis.

Prou. 31, 14.

ius typus nauis est, quam secum in imagine præfert, & ostendit multis periculis expositam virginitatem virtute sanctæ Crucis immunem fuisse, & euasisse.

Sympathia Mariæ & Iuliæ Artificum illæsæ virginitatis.

Prou.31, 14.

Regina cunctarum Virginum MARIA est, quæ, dum CHRISTVS pateretur, iuxta crucem ipsa stetit, vt sanctam virginitatem sub vmbra crucis custodiret, ac custodiendam ostenderet. Illa, illa *facta est, quasi nauis institoris*, ad cuius exemplum nauem suam IVLIA composuit atque portauit, maiori quidem miraculo, quàm est illud apud D. Augustinum lib. 10. de Ciuitate Dei cap. 16. *Nauim, qua simulacrum Martis vehebatur, multis hominum boumque conatibus immobilem redditam, vna muliercula zonâ alligatam ad suæ pudicitiæ testimonium mouit & traxit.*

Crux IVLIÆ virginis, Crux status virginitatis.

QVamuis antiqua Susanna viro suo coniuncta foret, ita se sanctè & castè gessit, vt eius nomen virginitatem sonaret. Lilium sonat gloriosus titulus & appellatio Susannæ, & lilium typus virginitatis est, ac proinde scriptum legimus: *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* & rursus: *Ego flos campi, & lilium conuallium.* Quanti laboris sit, virginitatis nomen periclitari, vel ipsa Susanna testis est,

Cant.2,2.

Cant.2,1.

quæ

quæ cùm à laſciuis ſenibus vim & violentiam in pomario pateretur, ingemuit & exclamauit: *Anguſtiæ ſunt mihi vndique.* Dan. 13, 1. Et quidem, cùm vetus ac ſenex homo ſingulis virginibus adſit, ad lapſum vrgeat, & ad ruinam impellat, ſemper IVLIA, ſemper Suſanna, ſemper lilium virginitatis vim patitur, ac ſemper neceſſe eſt clamare & orare: *Domine vim patior, reſponde pro me.* Iſai. 38, 14. Quapropter in illo libro quem ad ſacras Virgines dedit Auguſtinus ſcribit: *Dominica virgo, ob extinguendas libidines, vel omnes laſciuiæ flammas, ieiuniis & abſtinentiæ debet operam dare, orationibus diu noctuque inſiſtere, ſi cupit & laqueos diaboli inſidiantis euadere, & ad promiſſa virginitatis præmia peruenire.*

Excitatio laborantis.

Speculum appenſum virginis IVLIÆ, ſpeculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

NE deſpondeat æger animum, proponat ſibi virginem IVLIAM è cruce ſua loquentem: Bono animo eſto æger, per exilium ad patriam, per maria ego ad portum veni, & tu ſimiliter venies. Pœna exilij infirmitas eſt, quam meditatio & contemplatio patriæ cæleſtis leuem & facilem reddit. Maris æſtus morbus eſt, certa portus expectatio excitat nauigantem, animat laborantem. Poſt mole-

ſtam nauigationem gratior portus eſt, & poſt laborioſum exilium iucundior redditur patria. Benè Gregorius 3. Parte Paſtor. cap. 13. *Dicendum eſt ægris, vt ſi cæleſtem patriam ſuam eſſe credunt, neceſſariò in hac labores velut in aliena patiantur.* Morbos quidem ac labores in patria aliena patiebatur S. Catharina Senenſis, mortique iam vicina, ſicut eius Hiſtoria narrat, cùm videret Fratres de ſuâ infirmitate morteque nimis triſtes ac ſollicitos, inſtar alterius IVLIAE erupit in illam vocem: *Non debetis, filij chariſſimi, de meo tranſitu contriſtari, imò potiùs congaudere mecum: ſed congratulamini mihi, quia dimitto locum pœnarum, & vado ad requieſcendum in mari pacifico Deo æterno.* Mare pacificum Deitatis, & Trinitatis myſterium, quod erat in deſiderio venerabili Annæ de S. Bartholomæo, & in eo requieuit ipſo die ſanctiſſimæ Trinitatis, cui addictiſſima erat. Eo die feliciter nuper obiit chara matris Tereſiæ filia, quæ & claret miraculis. Claret ſancta parens vna & altera prole, vna & altera Anna, Anna de IESV, & Anna de S. Bartholomæo, non ſecùs atque olim Eſther *aſſumpſit duas famulas, & ſuper vnam quidem innitebatur, quaſi præ deliciis & nimia teneritudine corpus ſuum ferre non ſuſtinens; altera autem famularum ſequebatur dominam, defluentia in humum veſtimenta ſuſtentans.* In vlnis & brachiis Annæ de S. Bar-

Excitatio ægrotantis.

Extrema verba morientis.

Eſther 15, 5.

S. Bartholomæo, nimia teneritudine corpus ſuum ferre non ſuſtinens S. Tereſia, obiit, ſequebatur Matrem mater Anna de IESV, ſacrum Ordinem glorioſè in terris ſuſtentans. Glorioſa trias, Tereſia, & vtraque Anna quieſcens in pelago diuiniſſimæ Trinitatis. Non itur ad illud mare pacificum, niſi per ſæuum pelagus, quod IVLIA virgo tranſiuit. Sæuum laborum & ſimul morborum pelagus tranare prius debemus, vt ad illud tranquillum & ſerenum Diuinitatis mare perueniamus. CHRISTVS ipſe de ſe dicit: *Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit* Pſal.68,3. *me.* Emerſit tamen cruce ſua, rate vectus & inuectus in ſecuriſſimum portum, & ſimul in mare pacificum, vbi nullus eſt morbi æſtus, nullus afflictionis fluctus, nulla mortis tempeſtas, nullum ſubmerſionis periculum.

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

NAuigamus omnes dum viuimus; & dum ægrotamus, in ſcopulos maris incidimus, & quidem redacti in tantum vitæ diſcrimen nauigantium more, clamemus, & MARIAE opem pariter imploremus, dicamuſque: *Ad te clamamus exules filij Euæ.* Adiungit ſe Bernardus morbo afflictus clamantibus,

tibus, & in has voces prorumpit: *Clamamus ad te, quæ leuas nos à fæcibus peccatorum, quæ nos consolaris in cunabulis vagientes, lactas paruulos esurientes. Clamamus. Quare non clamaremus, Domina? qui vulnera sustinemus, plagas sentimus, qui inimicis vndique circumdamur. Clamamus angustiati, miseriis infinitis oppressi.* Resonat in terra echo, & missos ad se clamores remittit & reiicit: in mari echo non est, & susceptas in se voces admittit, nec remittit. Cùm in morbis & laboribus repellit mundus clamores, recurramus ad MARIAM, vbi repulsa non est, vocem edamus in mari, & cum Ecclesia dicamus: *Ad te clamamus.* Hæc vox laborantium & ægrotantium, hic clamor incidentium in scopulos est, vt tantis exempti periculis, humanæ vitæ nauigationem iam cœptam prosequantur, & in tuto ac securo portu nauem suam collocent & constituant: nauem, inquam, suam de terra in cælum
Viaticum. panem cælestem portantem, quem extremè laborantes ægrotantesque acceperunt, nauigarunt, atque cælestem portum tenuerunt.

Appareat speculum excultæ virginitatis & infirmitatis BENEDICTA.

EM-

Este procul thalami; procul hinc absiste Dione:
64. *Crux mihi Amyclæo charior illa toro.*

EMBLEMATICA IMAGO LXIV.

S. BENEDICTÆ VIRG. CRVCIFIXÆ EXPLICATA.

SANCTA BENEDICTA virgo in agro Sesonico virginitatem suam illustri crucis martyrio decorauit. *O quàm pulchra est casta generatio cum claritate! immortalis est enim memoria illius, quoniam nota est apud Deum & homines.* Hæc species & pulchritudo in BENEDICTA virgine splendet, quæ tota pura & munda in ara crucis comparet. Nota virgo Deo, nota hominibus, quam non obscurat nec obumbrat labes vlla, nec vlla labis suspicio. Symbolum virginitatis lilium est, quod in se candorem habet, & odorem suauem emittit. Consonantiam habet cum lilio, quæ candida in cruce apparet, & simul BENEDICTA est, quæ benè apud omnes audit, de qua dicunt benè omnes, benè loquuntur. Quanti pendenda sit bona virginitatis opinio, vel ex hoc intelligi potest, quod ait Ambrosius lib. de Instit. virg. cap. 6. *Maluit Dominus omnes de sua generatione, quàm de matris pudore dubitare.* Verè Iuditha Maria, de qua scriptum esse legimus: *Erat autem eleganti aspectu nimis. Et erat*

Martyrol. Maurolin. Abbat. Mossan.

Sympathia Mariæ & Benedictæ

Artificum laudabilis virginitatis.

Iudith 8,7.

hæc in omnibus famosissima, quoniam timebat Dominum valdè, nec erat qui loqueretur de illa verbum malum. Non solùm hoc, sed & illam omnes pariter benedicebant, cui nomine omnium dixerat olim Ozias:

Iudith 13, 23. *Benedicta es tu filia à Domino Deo excelso præ omnibus mulieribus super terram. Benedictus Dominus, qui creauit cælum & terram, qui te direxit in vulnera capitis principis inimicorum nostrorum: quia hodie nomen tuum ita magnificauit, vt non recedat laus tua de ore hominum.*

Crux BENEDICTÆ virginis, Crux status virginitatis.

Eccli. 41, 15. PRæscribitur viro nobili, vt curam habeat de bono nomine. Quid nobilius, quid splendidius virtute virginitatis, quæ soror est Angelorum, & homines in classem cælestium spirituum transfert. Satis rectè Nazianzenus in laudem Basilij dicit: *Eximia res est virginitas & cælibatus, atque in Angelorum naturæ singularis ordine debet censeri.* Accedit & Cassianus lib. 6. Institut. Monastic. *Nulla virtute tam propè carnales homines spiritualibus Angelis imitatione conuersationis æquantur, quàm merito & gratia castitatis, per quam adhuc in terra degentes, habent, secundùm Apostolum, municipatum in cælis, quem deposita corruptela carnali habituros Sanctos promittitur in futurum, hîc*

Excitatio laborantis.

iam

iam in carne fragili poſſidentes. Quid nobilius, quid illuſtrius virginum & Angelorum Reginâ? Hæc tanti nomen ſuum fecit, vt in gratiarum actionem pro illo modulata in montanis ſit: *Magnificat anima mea* Luc.1,47.
Dominum, & exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari meo. Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ; ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes: quia fecit mihi magna qui potens eſt, & ſanctum nomen eius. Ditauit MARIAM Deus virginitate, ditauit donis, donauit nomine. Nomen virginis donum Dei eſt, & idcircò adſcribitur Deo & diuino eius nomini: inquit enim, *& ſanctum nomen eius.* CHRISTVS in cruce patiens ſibi nomen acquiſiuit, acquiſiuit & MARIA. *Cùm* Cant. 1, 12.
eſſet Rex in accubitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuauitatis. Cùm Rex in lecto crucis accumberet, nardus Mariana ſimul bonæ famæ iucundum miſit odorem. Quæ ergo Mariana es, *curam habe de bono nomine.* Eccli.41, 15.
Vbi cura, crux ibi appareat neceſſe eſt: & quidem ſine cruce virginitas tuta non eſt, cruce inſignita virgo ſecura, & ſimul illa ore omnium BENEDICTA proclamatur, & applauſibus excipitur.

Speculum appenſum virginis BENEDICTÆ, ſpeculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

VOcatur ad ſpeculum æger, & monetur vt in ſpeculo appenſo formam humanæ nuditatis
Iob 1,21. inſpiciat, & dicat: *Nudus egreſſus ſum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc.* Reuertitur in terram illam, quæ ſpinas & tribulos generat. Et quidem terra noſtra mortalis, cùm primæ ſubiaceat maledictioni, ſpinas & tribulos gignit, infirmitates ſcilicet & morbos, qui hominem ægrotantem pungunt.
Pſal.31,4. vnde & infirmus Dauid: *Conuerſus ſum in ærumna mea, dum configitur ſpina.* Nouit patientiæ virtus in flores tribulos, in roſas conuertere ſpinas. Conuertit & illa, quæ cùm eſſet languida & patiens, aſſiſten-
Cant.2,5. tibus ſibi dixit: *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.* Languebat in cruce CHRISTVS, & ita languebat, vt ſpinis & tribulis pungeretur ſimul & coronaretur, nihilominùs eius humanitas
Cant.1,16. ait, *Lectulus noſter floridus.* Hic lectus, hic thorus BENEDICTAE ſponſæ eſt, & eius animæ, quæ cum
Excitatio ægrotantis. CHRISTO laborat & infirmatur, & virtute ſuæ patientiæ ardentes febres quaſi roſas & flores cenſet, memor ſancti martyris Tiburtij, qui pauimentum canden-

candentibus ſtratum carbonibus nudis pedibus calcauit, & cùm ſe ſigno ſanctæ Crucis muniuiſſet, per prunas nudis greſſibus inceſſit. Dum incederet, conuerſus ad Tyrannum ait: *Diſce ex hoc ſolùm eſſe Deum, quem Chriſtiani colunt: prunæ enim mihi flores videntur.* Magnum aſſiſtentis diuinitatis argumentum eſt, cùm prunæ vertuntur in flores, & febres ardentes rubeas commutantur in roſas, quas fert omni tempore, etiam brumali, patientia.

Extrema verba morientis.

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

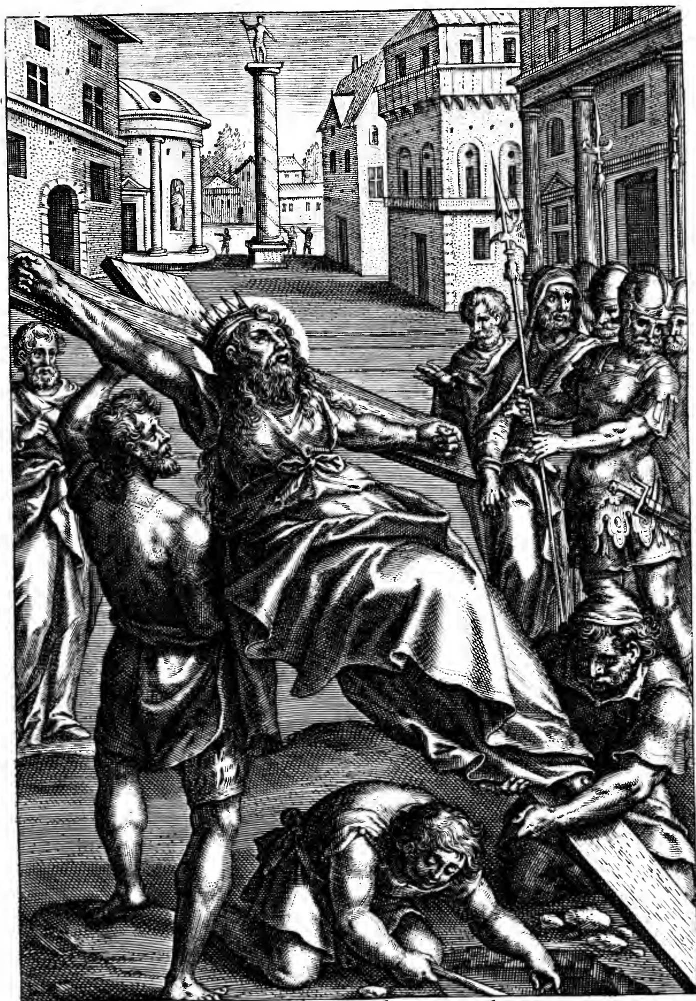
HÆc laborantis & ægrotantis conſolatio eſt, vt prorumpat in alta aliquando ſuſpiria, interdum ſub onere, quam patitur, infirmitatis, diræ ac duræ mortis furto ſpoliandus, latrocinioque denudandus gemat, vel etiam fleat. Prouidit autem Deus laborantibus & ægrotantibus de glorioſa cæli Regina, quæ ſuſpiria, gemitus & fletus miſerorum excipiat. vnde & miſeri dicunt: *Ad te ſuſpiramus gementes & flentes in hac lacrymarum valle.* Benè in ſuis Meditationibus Bernardus æger: *Suſpiramus de tam bonæ Matris abſentia, venire ad te Domina cupientes. Suſpiramus ad te, videre Filium tuum affectantes.* Rogat: *Quis ergo ad te, Domina, non ſuſpirabit? Amore ſuſpiramus*

ramus etiam, & dolore. Undique nos angustiæ premunt. Vbi MARIA abeſt, adeſt gemitus. *Vbi non eſt mulier, ingemiſcit egens & æger*, teſte cap. 30. Eccleſiaſtico. Cùm autem dixerit ipſe cap. 27. *Volatilia ad ſibi ſimilia conueniunt*, conueniet ſacra columba MARIAE, ſi gemat in morbo & labore columba, & flens & gemens adiungat ſe Eccleſiæ, & dicat: *Ad te ſuſpiramus gementes & flentes in hac lacrymarum valle.* Hæc vox afflictorum, qui ſolatium ſuſpirantes, gementes & flentes quærunt apud eam, quæ primam expulit maledictionem, & eius loco benedictionem ſalutarem attulit, & contulit benedictum illum panem, ex quo vita noſtra æterna pendet.

Viaticum.

Appareat ſpeculum virilis virginitatis & infirmitatis WILGEPHORTIS.

EM-

Purpureum quæ barba decus violauerat oris ;
65. *Hęc tibi non fracti pectoris omen erat .*

EMBLEMATICA IMAGO LXV.

S. VVILGEPHORTIS VIRGINIS CRVCIFIXÆ EXPLICATA.

SANCTA WILGEPHORTIS virgo, Regis Portugalliæ filia, pro defenſione Fidei & pudicitiæ decertans, à CHRISTO crucifixo & ſimul deformato poſtulauit, vt ſeipſam deformaret, ne ad humanas nuptias expeteretur. Pro voto ac deſiderio ſuo res accidit: tota barbata comparuit, & in CHRISTVM deformatum totam ſeipſam tranſtulit & transformauit. Filia Regis erat, quæ cultum non quærebat externum. *Omnis gloria eius filiæ regis ab intus.* Quid ſimile refert Gregorius lib.4. Dialogor. cap.13. Gothorum namque temporibus *Galla huius vrbis nobiliſſima puella, Symmachi Conſulis ac Patritij filia, intra adoleſcentiæ tempora marito tradita, in vnius anni ſpatio eſt eius morte viduata. Quam dum, feruente mundi copia, ad iterandum thalamum & opes & ætas vocaret, elegit magis ſpiritalibus nuptiis copulari Deo, in quibus à luctu incipitur, ſed ad gaudia æterna peruenitur, quàm carnalibus nuptiis ſubiici, quæ à lætitia ſemper incipiunt, & ad finem cum luctu*

Molan. ad Vſuard. Martyrol.

Pſal. 44, 14.

tendunt. Huic autem cùm valdè ignea conſperſio corporis ineſſet, cœperunt Medici dicere, quia niſi ad amplexus viriles rediret, calore nimio contra naturam barbas eſſet habitura, quod ita quoque factum eſt. Concludit Gregorius: *Sancta mulier nihil exteriùs deformitatis timuit, quæ interiùs ſponſi cæleſtis ſpeciem amauit; nec verita eſt, ſi hoc in illa fœdaretur, quod à cæleſti ſponſo in ea non amaretur.* Non eſt viduitas, & multò minùs non eſt virginitas vera, quæ externam ſpeciem, quæ externum curat ornatum. Rationem reddit Cyprianus lib. de Bono pudicit. *Pudicitia nihil ornamentorum quærit, decus ſuum ipſa eſt. Hæc nos commendat Domino, coniungit* CHRISTO, *beata ipſa, & beatos efficiens apud quos habitare dignatur, quam numquam accuſare poſſunt, nec qui eam habuit, nec qui eam non habuit; venerabilis etiam hoſtibus ſuis, dum illam multò magis mirantur, quàm illam expugnare non poſſunt.* Et quidem mirabile eſt, quòd cùm B. MARIA adeſſet CHRISTI paſſioni, & ſumma hoſtilitas foret in eius crucifixum Filium, inter hoſtiles incurſus iuxta crucem firmiter viriliterque conſiſteret, hoſtibus ipſis venerabilis & admirabilis. Qui WILGEPHORTEM videt, corde & animo viraginem MARIAM videt: imò & CHRISTVM ipſum, qui in vtraque erat, in vtraque latebat. Non ſolùm Chriſtiano Paulo licet dicere de ſe, *Viuo ego, iam*

Sympathia Mariæ & VVilgephortis Artificum virilis virginitatis.

Gal. 2, 20.

iam non ego, viuit in me CHRISTVS. Sanctorum ac Sanctarum singulis affirmare fas est; *Viuit in me* CHRISTVS. CHRISTVS igitur, quem in animæ suæ sacrario WILGEPHORTIS occultauerat, foras in cruce per amorem virginitatis emisit, & simul ostendit, virginitatem esse debere virilem. Huc pertinet quod ait Bernardus de Modo benè viuendi, Serm. 9. *Animus in corporis gestu apparet: gestus corporis signum est mentis: gestu corporis animus proditur.*

Crux VVILGEPHORTIS virginis, Crux status virginitatis.

FEminæ cultrices curiosæ sunt vanæ suæ pulchritudinis: quam si natura negauerit, vel donatam iam abstulerit, extremum esse laborem arbitrantur. *Mulierem fortem quis inueniet*, quæ tam forti Prou. 3, 10.
animo sit, vt formam pulchritudinis suæ parui faciat & contemnat? Fortis virgo non est, cui propria species placuerit: nec refert illa in se sponsum virginitatis, qui cùm speciosus forma præ filiis hominum esset, seipsum in passione sua deformauit. Hæc mulier vana est, & quidem de illarum numero, quæ curantes speciem suam, non attendunt crucifixum, sicut lib. 6. Reuelat. S. Birgittæ cap. 52. Virgo Dei Mater aduertit. *Verè tales mulieres*, inquit, *non considerant*

faciem eius, quando ſtetit viuus & mortuus in cruce ſanguineus & pallidus de pœnis, nec curant de opprobriis, quæ ipſe audiuit, nec de morte contemptibili quam elegit.

Excitatio laborantis. Fortis virgo quæ vſurpat verba Auguſtini lib. 4. Confeſſ. cap. 34. *Pulchras formas & varias, nitidos & amœnos colores amant oculi. Non teneant hæc animam meam; teneat eam Deus qui fecit hæc bona, ſed ipſe eſt bonum meum, non hæc.* Fortis virginitas, quæ totas viriles Agnetem & Agatham reddidit, quarum Eccleſiaſticum Officium quaſi de viro Martyre legitur & cantatur. *Pſal. 1, 1.* *Beatus vir, qui non abiit in conſilium impiorum.* Diſplicuit vtraque mundo, placuit Deo, qui pudicitiam diligit, ſed talem, qualem de Singularitate Clericor. Cyprianus deſcribit: *Pudicitia ſemper ornatur ſolo pudore; benè tunc conſcia de pulchritudine, ſi improbis diſplicet.*

Speculum appenſum virginis VVILGEPHORTIS, ſpeculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

CÆleſtes nos eſſe cupit & optat Paulus Apoſtolus, qui cùm eſſet ipſe cæleſtis, accepit iſtud *2. Cor. 12, 9.* oraculum, *Virtus in infirmitate perficitur.* Et quidem ritu cæleſti, quando laborat & ægrotat homo, cum *2. Cor. 12, 10.* eodem Apoſtolo dicit: *Cùm infirmor, tunc potens ſum.*

Oſtendat

Oſtendat ſe virum æger, & in carne ſua infirma animos viriles gerat. Fateatur ipſe de ſe, quod de ſe faſſus eſt CHRISTVS: *Spiritus quidem promptus eſt, caro autem infirma.* Caro infirma ſpiritum non debilitabat, robuſtus potiùs ſpiritus carnem debilem excitabat. Hoc ipſum accidere ſolet ægro, cui verè dicere licet: *Viuo ego, iam non ego, viuit in me* CHRISTVS. Rectè Ambroſius in Pſalm.37. *Noli ergo timere carnis infirmitatem, quia ſanctus, cùm infirmatur, potentior eſt.* Potentior ſanè, robuſtior & virilior in lecto crucis WILGEPHORTIS viſa eſt, & quiſquis eam imitari lecto affixus cupit, *cor ſuum dabit in ſimilitudinem picturæ.* Dabat & aptabat cor ſuum in ſimilitudinem præſentis imaginis ſancta virgo Eliſabetha, quæ inter morbos & dolores acutiſſimos tota virago, Wilgephortis myſtica apparuit, ſicut eius hiſtoria tradit. Hæc virgo & ſimul virago ſorores è lectulo doloris ſic affata eſt: *Nolite mirari, chariſſimæ, ſuper infirmitatibus meis, ſicut homines imperiti; neque diffidatis gratiæ Dei in me, propter caſtigationes eius quas ſuſtineo, & ſæpè ſuſtinui in medio veſtri. Conſcientia mea bona eſt apud Dominum, & certiſſimè agnoſco, quòd per ea quæ patior, præparat & ornat coronam meam Dominus in regno ſuo.* Hanc coronam in cruce & per crucem WILGEPHORTIS ſibi promeruit, & eamdem affixa lecto

Excitatio ægrotantis.

Matth.26, 41.

Gal.2,20.

Eccli.38, 28.

Extrema verba morientis.

lecto virilis Elisabetha in doloribus & morbis merebatur.

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

VIs in oculis Reginæ gloriosæ est, ad quos recurrit & recurrere docet Ecclesia ægros, cùm ait: *Eia aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte.* Recurrit Bernardus æger, & in Meditationibus inquit: *Cur non offertis vos oculis Virginis, si vultis perfectam recipere medicinam?* Præfert in vultu & oculis gloriosa Regina, quanta virgo & quanta virago sit, & habet hanc vim, vt animas in carne infirma degentes, robustas ac viriles efficiat, reddatque per omnia similes WILGEPHORTI, quæ
2.Cor.12, 9. dum in cruce laborat, vsurpat vocem Apostoli, *Cùm infirmor, tunc potens sum;* & addit, *Virtus in infirmi-*
Viaticum. *tate perficitur.* Hæc virtus Eucharistiæ, & simul MARIAE est, vt cor humanum confirmet, & pectus infirmum reddat omnino virile.

Appareat speculum consensus virginalis & infirmitatis MARTHA & MARIA.

EM-

Concordes animas, quibus vnum est viuere Christus,
66. *Quid mirum est vno claudere fine dies?*

EMBLEMATICA IMAGO LXVI.

SS. MARTHÆ ET MARIÆ CRVCIFIXARVM EXPLICATA.

COMPARENT MARTHA & MARIA, ambæ ſorores, ambæ virgines, ambæ Spiritus ſancti ſponſæ, quæ pro defenſione Fidei & virginitatis ſuæ conſtantes & vnanimes mortem crucis ſubierunt. Satis benè Auguſtinus Serm. de Laudibus Crucis exclamat: *Grande & profundum myſterium Crucis, & ineffabile atque inſeparabile vinculum charitatis.* Mira res eſt, quòd ſorores illæ duæ, MARTHA nimirum & MARIA, in ipſa præſentia CHRISTI diſſenſerint inter ſe, cùm querula MARTHA dicat, *Domine, non eſt tibi curæ, quòd ſoror mea reliquit me ſolam miniſtrare? Dic ergo illi, vt me adiuuet.* Necdum CHRISTVS exaltatus in cruce fuerat, cuius virtute vinculum puritatis, nexuſque charitatis inter ſorores duas interceſſurus erat. Iam ergo virgines inter ſe MARTHA & MARIA, intercedente paſſione, conuenerunt, quarum vna pax eſt, vna crux virginitatis & pudicitiæ. Vbi vna virginitas, & vna pudicitia eſt, deeſſe animorum & vo-

Menolog.

Luc. 10, 40.

voluntatum consensus nequit. Fauet Cyprianus de Bono pudicit. *Pudicitia*, inquit, *est honor corporum, ornamentum morum, vinculum pudoris, fons castitatis, pax domus, concordiæ caput*. Regina virginum MARIA secum & in se MARTHAM & MARIAM complexa est, in cuius honorem & gloriam, cùm in cælum assumitur, MARTHAE & MARIAE Euangelium legitur & cantatur, & simul ostenditur, sorores duas, aliàs inter se dissidentes, in vna eademque virginitate conuenire facilè posse. Conuenerunt inter se MARTHA simul & MARIA, quarum idem animus est, eadem passio, quæ verè illas germanas sorores fecit. Cùm CHRISTVS crucifixus est, adfuit MARIA, MARTHA defuit: iam verò crucifixo CHRISTO, duæ sorores MARTHA & MARIA infixæ & affixæ cruci assistunt.

Sympathia Mariæ & sororum virginum Artificum vnionis virginalis.

Crux MARTHÆ & MARIÆ, Crux status virginitatis.

CHRISTVS, qui MARTHAM & MARIAM olim composuit in Euangelio, suggessit S. Birgittæ lib. 6. cap. 65. quid facto opus esset, vt in vnam eamdemque personam MARTHA & MARIA conuenirent. *Qui perfecta desiderat esse Maria, debet priùs esse Martha laborando corporaliter; & scire debet priùs resistere*

Excitatio laborantis.

ſiſtere deſideriis carnis, & tentationibus diaboli obuiare, & poſteà poteſt cum deliberatione aſcendere ad gradum MARIAE. *Qui enim non eſt probatus & tentatus, & qui non vicerit motus carnis ſuæ, quomodo poteſt iugiter cæleſtibus inhærere?* Hoc ipſum myſterium indicat propoſita imago, in qua cruci affixa MARIA quieſcit, MARTHA verò in crucem aſſumpta aſcendit, vt MARIAE gradum & quietem attingere queat. Quàm bonum & quàm iucundum, habitare ſorores in vnum! *Virgo cogitat quæ Domini ſunt, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu.* 1.Cor.7,34. Ad hoc vt ſancta corpore ſit, laborat, & deſideriis carnis reluctatur; & vt ſit ſancta ſimul ſpiritu, cæleſtibus continuò inhæret. Cùm reluctatur, MARTHA crucifigitur. *Qui ſunt* CHRISTI, Gal.5,24. *carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis & concupiſcentiis.* Cùm autem adhæret cæleſtibus virgo, confixa eſt inſtar Apoſtoli, qui dicit: CHRISTO *confixus ſum* Gal.2,16. *cruci.* Conſenſus virginalis MARTHAE & MARIAE planè conſiſtit in eo, vt virgo carnem ſuam crucifigat, & ſpiritum ſuum CHRISTO affigat, quieſcat, & glorietur in conſortio eius qui dicit: *Mihi autem* Gal.6,14. *abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri* IESV CHRISTI.

Speculum appenſum virginum MARIÆ & MARTHÆ, ſpeculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

RESpondent ſibi virginalia ſpecula appenſa MARIAE ſcilicet & MARTHAE, in quibus corporis & animæ effigies exprimuntur. Caro & anima germanæ ſorores ſunt: carnem MARTHA, MARIA animam repræſentat. MARTHA ſollicita eſt, nec quieſcit; MARIA verò curis omnibus renuntians, ad pedes CHRISTI confugiens, ſecura quiete fruitur. Hæc in omnibus ſeruanda forma, vt ſi caro ſollicitata morbis neſciat ſeruare quietem, illam quærat apud CHRISTVM anima, inuentam teneat. Et quidem cùm MARIA Dei mater è viuis abiit, in eius infirmitate eluxerunt MARIA & MARTHA, vt in lecto laboraret, & in CHRISTO requieſceret, ac proinde in Aſſumptionis honorem ſacrum Euangelium MARIAE & MARTHAE recitatur. Felix æger, cui aſſiſtunt MARTHA & MARIA, dicuntque Seruatori: *Ecce quem amas infirmatur*. Præualeat infirmæ carni fortis & potens anima, præualeat MARTHAE MARIA. Tunc præualet, cùm etiam ſanctis operibus, quæ ſanus & incolumis æger præſtare poterat, infirmitatem, quam ex diuina voluntate

Ioan. 11, 3.

Excitatio ægrotantis.

luntate patitur, anteponit. Præſtat, ſi Deo placet, in lecto ægrum otiari, quàm ſanum extra lectum negotiari. Vnum certè eſt neceſſarium, diuinum exequi beneplacitum. Et quidem infirmus Iobus, teſtante D. Chryſoſtomo, magis Deo gratus extitit, cùm plenus vlceribus otiaretur, quàm cùm ſanus & diues eleëmoſynis elargiendis ſtuderet. Ea propter venerabilis Pater Auila Sacerdoti in lecto iacenti ſcripſit: *Ne quæſo reſpicias ad id quod faceres ſi ſanus eſſes, ſed cogita potiùs quàm placiturus ſis Deo, ſi in morbo tuo cum voluntate Dei te conformes. Et ſi purè, vt equidem reor, Dei voluntatem quæras, quid amplius tibi confert, ſanum eſſe quàm ægrum, cùm eius voluntas omne noſtrum ſit bonum?* Vbi omne bonum eſt, ibi regnum, ibi requies noſtra eſt, & idcircò cùm oramus, *Adueniat regnum tuum*, conſequenter ſupplicamus, *Fiat voluntas tua ſicut in cælo, & in terra:* ex qua quidem voluntate totum bonum noſtrum pendet. vnde & B. Martinus iam iam obiturus dixit, *Fiat voluntas tua.*

Matth. 6, 10.

Extrema verba morientis.

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

SOrores duæ, MARTHA videlicet & MARIA, quæ cum fratre ſuo Lazaro laborabant, cupientes CHRISTVM videre, vt eius veneranda præſentia omnis

Ioan.11,3. omnis morbus fugaretur, ſcripſerunt, *Ecce quem amas infirmatur.* Et quidem dum miſer homo laborat, & malè habet, ductus eodem ſpiritu quo ſorores regebantur, confugit ad eam quæ *ſalus infirmorum* eſt, & poſtulat: IESVM *benedictum fructum ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtende.* Refert Bonauentura in Vita S.Franciſci, quòd cùm mulier grauiſſimis partus doloribus vexaretur, ex eius conſilio recitauit Antiphonam, *Salue Regina.* Cùm illam deuotè enuntiaret, pulchellum infantem enixa eſt, & ſimul recreata ad hanc vocem, IESVM *benedictum fructum ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtende.* Exclamat hoc loco Bernardus: *O venter mirabilis, qui potuit capere Saluatorem! ô venter laudabilis, qui potuit recipere Redemptorem!* Hunc eumdem recipit, qui decumbit, &

Viaticum. Viaticum ſumit, quique, accepto ſacro Viatico, cogi-

Ioan.11,3. tat adeſſe virginem, ac dicere CHRISTO ſuo: *Ecce quem amas infirmatur.* Reſpondeat & ipſe cum eodem D.Bernardo: *Fructus tuus, Domina. Hunc* IESVM *benedictum fructum ventris tui nobis poſt hoc exilium oſtende, vt videndo ipſum habeamus.*

Appareat ſpeculum virginalis integritatis & infirmitatis TARBVLA cum virginibus.

EM-

Malo mihi tortor violet quàm membra Cytheris:
67 *Integra sum secto corpore sponsa Dei.*

Gggg

EMBLEMATICA IMAGO LXVII.

SS. TARBVLÆ ET SOCIARVM CRVCIFIXARVM EXPLICATA.

TARBVLA gloriosa virgo, soror Simeonis Episcopi, & cum illa ancillæ duæ, in Persia sub Sapore Rege pro seruanda castitate, & simul fide, dissectæ serris per medium, crucibus affixæ sunt. Solemnis & celebris virginitatis lex, quam promulgauit Apostolus, vt mulier innupta & virgo penitus indiuisa sit, totam se Deo integram tradat, & seruet. Quamuis dentatis serris virgines diuidantur, integræ tamen manent, quoniam integritas virginalis nulla externa vi destrui, nulla violentia secari potest, si virgo tenax propositi persistat ac perseueret. Magnum miraculum Eucharistiæ, quæ in specie externa Hostiæ patitur diuisionem, CHRISTVS tamen sub panis & vini formis integer conseruatur.

Metaph. Nicephor. Vsuard.

1. Cor. 7, 32.

A sumente non concisus,
Non confractus, non diuisus,
Integer accipitur.

Proles ac germina sunt venerabilis Sacramenti Vir-

Zachar. 9, 17. gines immaculatæ. *Quid enim bonum eius est, & quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum germinans virgines?* TARBVLA & sociæ cùm virgines CHRISTI sint, & se hostiam offerant Deo, secari possunt exteriùs, earum integritas nulla potentia, nulla violentia concidi potest: referunt quippe Eucharistiam, cuius proles ac soboles sunt. Regina Virginum Mater tota Eucharistica est, quæ virgo & coniugata fuit: ita coniugata, vt esset illa diuisa; ita virgo, vt corpore & spiritu integra, & penitus indiuisa foret.

Sympathia Mariæ & virginum Artificum integritatis virginalis.

Crux TARBVLÆ & sociarum, Crux status virginitatis.

PAtitur insidias virginitas, patitur manus violentas, quæ labefactare & destruere eius integritatem conantur. Hæc dura puritatis oppressio, serrarum martyrio non est absimilis, & quidem ita grauis & molesta, vt CHRISTVS lib. 1. Reuelat. sanctæ Birgittæ cap. 6. dixerit: *Sicut non est mors vlla morte serræ amarior, sic non est supplicium, quo non participes fiant, & secabuntur per medium à diabolo, & diuidentur à me.* Vera & perfecta virginitas serris oppugnatur, non expugnatur; si virgo firma ac fida persistat, & à Deo non diuidatur. Non minuitur violentis

Excitatio laborantis.

lentis ferris virginitas, ſed potiùs augetur. Huc attinet virginale illud reſponſum, quod Lucia Præfecto Paſchaſio dedit: *Si inuitam iuſſeris violari, caſtitas mihi duplicabitur ad coronam.* Sola voluntate virginis virginitas, & eius integritas amitti poteſt. Ergo benè monet Auguſtinus Serm. 6. de Natiuitate Domini: *Gratias agat Virgo, quia tantam felicitatem integritate portat. Teneat fortiter, ne perdat rem irrecuperabilem, ne in vno momento delectationis amittat gratiam mentis & corporis, non contrahat turpitudinem animæ per pulchritudinem formæ corruptæ, non illam concupiſcentia vincat.*

Speculum TARBVLÆ & ſociarum virginum, ſpeculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

QVid aliud mors eſt, quàm diuiſio corporis & animæ? Mors inſtar ſerræ in morbo hominem ſecat, & in duas partes diſtribuit, vnde cùm ille laborat, ſub ſerra eſt, & cùm iam vitam abſoluit, totus iam diuiſus eſt; ſub ſerra mortalis es, cùm infirmaris, ſcinderis, & doloribus ſecaris, cauere maximè debes, ne patientia minuatur, ſed integra conſeruetur. Ad hanc patientiam ſeruandam, & eius integritatem, habeat ægrotus præ oculis ſpe-

culum TARBVLAE & ſociarum, quæ dum ſerrantur & diuiduntur,

Non murmur reſonat, non querimonia;
Sed corde impauido mens benè conſcia
Conſeruat patientiam.

Cùm ſerra lignum partitur, queritur quodammodò & murmurat, virgines verò ſerratæ nec murmurant, nec expoſtulant; poſtulantque ab ægrotante, vt præſtet id quod monent exemplo ſuo, & Sermone de Viſit. infirmorum ſuggerit Auguſtinus, dum ait: *Noſtris acquieſce conſiliis, & quandoquidem murmurando duo mala ſuſtines, pacificus eſto, & grauamen corporale fac tibi antidotum ſpirituale.* Et quidem ſerra nos monet, ne contra vitæ ac mortis Deum inſurgamus, cùm dixerit Iſaias: *Numquid gloriabitur ſecuris contra eum, qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſerra contra eum, à quo trahitur?* Conſideret mortalis homo, adaptari ſe, vt cæleſti fabricæ inſeratur, quæ ex viuis tam lapidibus quàm lignis conſtruitur. Lapides malleo & regula diſponuntur, & myſtica ligna iam ſecuri, iam ſerra, quam diuina manus mouet ac trahit, virtute tolerantiæ dolantur & poliuntur. Serra ſe in artificem non erigit, nec etiam lignum quod ſcinditur & ſecatur: nec æger extollat nec ſe efferat in Deum, humilem potiùs ſe reddat, & Deo cedat. Cedit, qui viuens

Excitatio ægrotantis.

Iſai. 10, 15.

viuens & moriens totum ſe diuinæ prouidentiæ committit, & dicit cum moriente iam Ambroſio: *Mori non timeo, quia bonum Dominum habemus.* *Extrema verba morientis.*

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

HÆc pietas MARIAE eſt, hæc ſumma eius clementia, vt iis qui laborant & ægrotant, adſit & aſſiſtat, cùm eius auxilium & ſubſidium deprecantur, & exclamant: *O clemens! ô pia!* Virgo clemens & pia, ſacra MARIA eſt, cuius pietas & clementia ſine læſione partitur & diſtribuitur, perfecta ſemper & integra perſeuerat. Qualis Mariana virginitas, talis pietas, talis benignitas eſt. Quibus clemens, quibus pia? Reſpondet in Meditationibus Bernardus: *O clemens indigentibus, pia exorantibus! O clemens pœnitentibus, pia proficientibus! O clemens liberando, pia largiendo! O clemens conſolando, pia blandiendo!* Hæc dos, hæc prærogatiua pietatis ac clementiæ Marianæ, vt ad omnes & per omnes miſeros & afflictos pertineat, & tamen illa, poſtquam diuiſa fuerit, integra perſeueret. Dicat ergo infirmus, qui doloribus ſcinditur & diſrumpitur, more TARBVLAE atque ſociarum: Hîc ſcinde & rumpe, CHRISTE ſancte, dummodò ſua pietate & clementia Mater aſſiſtat,

Viaticum. assistat, adsit & sacra Eucharistia, in qua non confractus, non diuisus, integer acciperis. Quòd si mortalis homo sacrum accipiens Viaticum totus mutatur, totus in CHRISTVM conuertitur, in morte ita diuiditur, vt totus & integer cælo & Deo destinetur.

Gloriosum opus Artis Crucis & patientiæ virginalis, corona & laureola.

Honor alit artem benè viuendi & moriendi.

FIgura gloriosæ Crucis apud virgines crucifixas & cruciferas esse deprehenditur, deprehenduntur quoque corona, diadema, laurus, & palma in signum præclaræ victoriæ & gloriæ. Corona gloriæ, quæ sita est in clara summi Dei contemplatione, donatis iam beatitudine communis omnino est: ornamentum aureum laureolæ solùm Doctoribus, Virginibus & Martyribus specialiter conceditur. Triplex ornatus laureolæ tribus viribus animæ apprimè respondet, vt ex multorum opinione Theologorum refert S. Thomas in 4. distinct. 49. quæst. 5. art. 5. *Quidam*, inquit, *distinguunt tres aureolas secundùm tres vires animæ, & dicunt, tres aureolas dependere potissimè ex trium virium animæ actibus. Potissimus enim actus rationalis est, veritatem fidei etiam in aliis diffundere, & huic actui debetur Doctorum aureola. Irascibilis verò actus potissimus est, etiam mortem propter* CHRISTVM *superare,*

rare, & huic actui debetur aureola martyrum. Concupiſcibilis autem actus potiſſimus eſt, à delectabilibus maximis penitus abſtinere, & huic debetur aureola virginum. Quamuis Regina glorioſa virginum crucifixarum & cruciferarum palmam omnibus prætulerit. Ait deinde ſanctus Thomas: *Quidam dicunt, quòd beata Virgo pro virginitatis præmio non habet aureolam, ſi aureola propriè accipiatur ſecundùm quod reſpicit pugnam, tamen habet aliquid maius aureola propter perfectiſſimum propoſitum virginitatis ſeruandæ. Alij verò dicunt, quòd aureolam etiam ſub propria ratione aureolæ habet excellentiſſimam; quamuis enim pugnam non ſenſerit, pugnam tamen carnis aliquam habuit, ſed ex vehementia virtutis adeò habuit carnem ſubditam, quòd eiuſmodi pugna ei inſenſibilis erat. Sed iſtud non videtur conuenienter dici, quia cùm Virgo credatur omnino immunis fuiſſe à fomitis inclinatione, propter eius ſanctificationem perfectam, non eſt pium, ponere, aliquam pugnam à carne fuiſſe in ea, cùm talis pugna non ſit niſi ex tali inclinatione; nec tentatio, quæ eſt à carne, ſine peccato eſſe non poſſit. Vnde dicendum eſt, quòd aureolam propriè habet, vt in hoc aliis Eccleſiæ membris conformetur, in quibus virginitas inuenitur; & quamuis non habuerit pugnam per tentationem quæ eſt à carne, habuit tamen pugnam quæ eſt ab hoſte, qui nec ipſum Chriſtum reueritus eſt, vt patet Matth. 4.*

Tam crucifixis quàm cruciferis virginibus dictum
Cant.2,11. est illud oraculum : *Egredimini , & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua in die desponsationis illius, & in die lætitiæ cordis eius.* Accedit hoc loco Richardus : *Exiguum & breue est, quod pati potestis ; immensum , quod per hoc expectatis.*
2.Cor.4, 17. *Momentaneum & leue tribulationis nostræ , æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Cogitate æternum, & leuiter feretis momentaneum. Cogitate pondus (id est , magnitudinem gloriæ) & leuis fit tribulatio , quam comita-*
Laureola victoriæ. *tur talis remuneratio. Dum patimini, coronam intueamini : tunc enim vobis fit diadema, quo coronabimini in die solemnitatis quæ de vobis erit , cùm de corpore egrediemini , vel desponsationis illius , cùm de nuptiis Ecclesiæ militantis transibitis ad nuptias Ecclesiæ triumphantis.* Cùm
Extrema verba morientis. transiret ad has nuptias , clamabat Agnes : *Benedico te , Pater prædicande, qui etiam inter flammas intrepidam me ad te venire permittis. Ecce iam quod credidi video, quod speraui iam teneo , quod concupiui , complector. Te confiteor labiis & corde : te totis visceribus concupisco. Ecce ad te venio viuum & verum Deum.*

Appareat speculum status coniugalis & infirmitatis TIMOTHEVS & MAVRA.

EM-

Vos cælo voluit socialem ducere vitam,
68. *Qui crucis ad thalamum fœdera iunxit Hymen.*

EMBLEMATICA IMAGO LXVIII.

SS. TIMOTHEI ET MAVRÆ CRVCIFIXORVM EXPLICATA.

TIMOTHEVS & MAVRA coniuges charissimi apud Thebaïdem Ægypti, sub Decio Imperatore ab Ariano præfecto crucis supplicio afficiuntur. *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Coniunguntur matrimonio TIMOTHEVS & sua MAVRA, cum quibus crucifixus CHRISTVS est, & quibus crucifixis assistit. Pertinet huc, quod CHRISTVS ipse lib. 1. Reuelat. cap. 6. coniugatæ Birgittæ declarauit: *Ego sum vnus Deus, trinus in personis, vnus in substantia cum Patre & Spiritu sancto. Sicut enim impossibile est separari Patrem à Filio, & Spiritum sanctum ab vtroque; & sicuti impossibile est separari calorem ab igne: sic impossibile est tales coniuges spirituales à me separari, quin sim tertius cum eis. Semel autem corpus meum laceratum est in passione, & mortuum, sed numquam lacerabitur, nec morietur. Ita & ipsi numquam morientur à me, qui mihi fide recta & voluntate perfecta incorporantur. Nam vbicumque stant, sedent, vel ambulant,*

Martyrol. Marulus.

Matth. 18, 20.

 ego

ego ſum ſemper tertius cum eis. CHRISTVS igitur crucifixus TIMOTHEO & MAVRAE tertius adiungitur, vt ſocius & adiutor in martyrio ſacris coniugibus veniat. Septem Sacramenta ortum ſuum in Cruce habuerunt. Coniugium è ſeptem Sacramentis vnum, crucem, iugum, & onus affert vtrique coniugi com-

Sympathia Mariæ & coniugis Timothei Artificum tolerantia coniugalis.

mune, & ab vtroque portandum. Nec quidem matrimonium ipſum, quod celebratum eſt inter Deiparam & Ioſephum, liberum à cruce fuit, nec vllus labor in eo, qui non eſſet communis vtrique, cùm ſub eodem iugo laborioſum onus traherent.

Crux TIMOTHEI & MAVRÆ, Crux ſtatus coniugalis.

MAtrimonium Chriſtianorum quaſi præludium quoddam martyrij eſt. Quid enim aliud myſterium coniugale eſt, quàm laborioſum teſtimonium matrimonij, quod inter CHRISTVM &

Epheſ. 5, 32.
Excitatio laborantis.

Eccleſiam celebratum eſt, *Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico, in* CHRISTO *& in Eccleſia.* Magnum iſtud Sacramentum non voluptatibus carnis, ſed intenſis crucis doloribus conſummatum eſt, vt nouerint Chriſtiani coniuges, matrimonij ſui ſtatum non delicioſum eſſe, ſed laborioſum, cùm ſcri-

1. Cor. 7, 30.

ptum ſit de coniugatis: *Tribulationem carnis habebunt*

huiuſ-

huiusmodi : nimirum, *aperientes sibi per coniugij copulam dolorum officinam*, vt agens de Vera virginit. explicat. Basilius. Qui crucifixus est, corporis sui liberam facultatem non habet, nec quidem coniux. *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir : similiter autem & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.* 1.Cor.7,4. Quod seruitutis iugum expendens Chrysostomus libro de Virginit. scribit : *Paulus proprij etiam corporis iure adempto, omnem ipsius principatum dat vxori, cuius imperio magis subiectum esse virum, quàm puerum emptum pecunia : seruo enim si quando comparata pecunia pretium, quanti emptus est, Domino persoluere potuerit, plerumque libertatem recuperare licet ; at vir quamuis omnium difficillimam seruitutem tamen perferre necesse habet, quippe qui nullam potest inire viam, qua solutus eiusmodi dominatu liberetur.*

Speculum appensum coniugum TIMOTHEI & MAVRÆ, speculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

MVtuo coniugio caro & spiritus copulantur, & dum viuit homo, coniugium hoc perseuerat. Nullum sine labore & sine onere connubium est, cùm scribat Apostolus : *Tribulationem carnis habebunt huiusmodi.* 1.Cor.7, 28. Quàm sit laboriosus carnis & spiritus

ritus nexus, adhuc valentes & incolumes experimur; ſed tunc maximè ſentimus, cùm morbis tangimur & afflictamur. Tunc temporis multi ſunt, qui deſiderant quàm maximè à vinculo matrimonij liberari. Nec peccat mortalis homo, cùm libertatem affectat, & vt illam conſequatur, iacens in lecto ſuſpirat. Apoſtolus ipſe qui ſcripſit, *Alligatus es vxori, noli quærere ſolutionem*; idem ipſe vehementer optabat *diſſolui, & eſſe cum* CHRISTO. Ergo cùm ægri laborant, & gemunt ſub onere moleſti laborioſique coniugij, moneri & ſimul excitari debent teſtimonio illo Scripturæ: *Multæ tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.* Commendat hoc ipſum Gregorius 3.Parte Paſtor. cap.13. Liberabit hominem Deus ab infirmitatibus & morbis, cùm caro prædita virtute reſurget: interim dum vitam mortalem agit, laboret neceſſe eſt, cùm lib.10. Homiliarum Homil.38. dixerit Auguſtinus: *Ægritudo perpetua eſt in iſta fragilitate carnis.* Perpetuum eſt debilis noſtræ carnis & ſpiritus vinculum, perpetua infirmitas & ægritudo, quæ longam exigit tolerantiam atque patientiam: monentque propterea TIMOTHEVS & MAVRA ægrum: Homo de humanis parentibus ortus, natus es ad laborem & infirmitatem ferendam, & tunc depones vtrumque, cùm animam

1.Cor.7, 27.

Phil.1,23.

Pſal.33, 20.

Excitatio ægrotantis.

nimam deposueris, interim onera sustine matrimonij, quod inter carnem & spiritum intercedit; ita tamen sustine, vt libertatem affectes, & dicas moriens cum moriente Simeone: *Nunc dimittis seruum tuum Domine.* Luc.2,29. *Extrema verba morientis.*

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

CVm satis laboriosa, grauia & amara sint onera matrimonij, prouidit Deus de Virgine coniugata, cuius ea virtus est, vt coniuges, qui tribulationem carnis patiuntur, eius inuocatione solatium & leuamen sibi acquirant. Acquirunt sibi, dum laborantes exclamant: *O dulcis Virgo* MARIA! Exclamant verò, dum vita superstes est, & dum illa deficit, cuius defectu matrimonium omnino cessat. Ad hanc formam cùm maneat coniugium carnis spiritusque, inuocanda MARIA est, vt mortalitatis nostræ onera faciliùs sustineamus: tunc verò maximè oratio hæc & exclamatio, *O dulcis Virgo* MARIA, necessaria est, cùm imminet mors, cuius amaritudo Mariana dulcedine tollitur. Exclamat homo mortalis: *O mors, quàm amara est memoria tua!* sed non Eccli.41,1. ille, qui dum moritur, confugit ad Matrem Dei, & exclamare nouit, *O dulcis Virgo* MARIA! non il-

le, qui dulcedine ſacræ Euchariſtiæ delinitus addit, *O ſacrum conuiuium!* Felix iter humanæ mortalitatis, quod deſinit in hunc finem. Hic finis itineris diui Bernardi, qui miſſus ab Apoſtolica ſede Spiram, & deductus ad primariam ædem Deiparæ, in ipſo aditu templi, cùm *Salue Regina* cantaretur, tribus in locis procubuit in genua, cecinit in primo, *O clemens*, in altero, *ô pia*, & in tertio clara voce, *ô dulcis Virgo* MARIA. Hodie viſuntur in eodem templo tres laminæ æneæ, in quibus ſuo ordine inſcripta ſunt verba, quo illa glorioſus Bernardus cecinit. Felix, qui ſolutus carnis nexibus, ſuæ mortalitatis iter ita concludit & abſoluit.

Viaticum.

Glorioſum opus Artis Crucis & patientiæ coniugalis, corona & diadema.

Honor alit artem benè viuendi & moriendi.

AD coronam & diadema virginum cruciferarum tendunt ac pergunt cruciferæ coniugatæ, ſed à longè, ſimiles Euangelicis illis feminis, quæ Regem crucifixum & Reginam contemplabantur, vt annotat Matthæus cap.27. *Erant autem ibi mulieres multæ à longè, quæ ſecutæ ſunt* IESVM *à Galilæa miniſtrantes ei.*

Quanta ſit coniugatorum crux, optimè declarant Patres, conferentes ſtatum virginitatis cum ſeruitute

ſeruitute coniugali. Audiendus vnus Baſilius: *Virgo earum perpetuas ærumnas miſerabitur, quæ temporalibus his moleſtiſque voluptatibus addictæ ſunt. Nempe enim eius, quæ nupſit multiplices (vt ſic dixerim) quas illa in dies patitur, è regione conſiderans, ſibi ipſi profectò propoſitoque ſuo gratulabitur. Nam quæ mortali connubio coniuncta eſt ad ſuam ipſius curam, viri quoque altera adiecta, geminam in vna anima ex coniuncto ſibi corpore ſollicitudinem neceſſariò ſuſtinet. Nec iam vnius tantùm corporis laborat gratia, ſed in vna (vt dixi) anima, & ad ſuum & ad viri corpus curandũ iugiter intenta diuiditur.*

Hæc diuiſio in cauſa eſt, vt feminæ coniugatæ diſſitæ adſtent & aſſiſtant Crucifixo, quæ ſi velint in ſtatu ſuo coniugali ad coronam adſpirare, & propiùs ad diadema martyrij & caſtitatis accedere, opus eſt, Diadema coniugij.
vt viuant ita ſanctè, & ita caſtè, quaſi maritatæ non ſint. Hoc voluit & monuit Apoſtolus CHRISTI Paulus, dicens: *Tempus breue eſt, reliquum eſt, vt & qui habent vxores, tamquam non habentes ſint*, vt ſcilicet non magnopere rei vxoriæ afficiantur, vt animum, mentem atque amorem magis in Domino quàm vxoribus defigant. Ad quem locum pulchrè Commentarij, qui S.Hieronymi nomine inſcribuntur: *Tempus vitæ noſtræ modicum aſſerit, vt doceat voluptatem quæ citò finitur, non magnopere appetendam, ſed* 1.Cor.7, 29.

magis concupiſcendum eſſe æternum præmium caſtitatis. Idem alibi lib. 1. aduerſus Iouinianum ait: *Inter cetera mundi opera, & nuptiæ præteribunt; neque enim erunt poſt reſurrectionem coniugia. Si autem mors finis eſt nuptiarum, cur neceſſitatem non in voluntatem vertimus? & quod inuitis extorquendum eſt, cur non ſpe præmiorum offerimus Deo?* Rectè igitur monet, vt tamquam non habentes vxores vxorati vitam ſuam diſponant & componant: componant, inquam, ad coronam, diſponant ad diadema, quod virginitati ac viduitati ſtatutum in regno cælorum per ſacrum martyrium eſt. Quòd ſi coniugium etiam eſt inter humanam carnem & ſpiritum, cùm ita ſpiritus viuat, & è carne decidat, quaſi in carne non ſit, martyrium agit & celebrat, & extrema Agathæ virginis verba in obitu vſurpet: *Tu ergo Domine exaudi me in hac hora, & dignare me relinquere hunc mundum, & peruenire ad diuitem & magnam miſericordiam.*

Extrema verba morientis.

Appareat ſpeculum viduitatis dilatæ fruitionis & infirmitatis MAGDALENA cum prole & ſociis.

EM-

Christiadas, tortor, conuellere stirpe laboras,
69. *Fæmineo cùm sit robore victa manus?*

EMBLEMATICA IMAGO LXIX.

MAGDALENÆ VIDVÆ, FILII, ET SOCIARVM CRVCIFIXARVM EXPLICATA.

IN Iaponia pro defenſione Fidei Chriſtianæ, quam didicerunt ab Apoſtolo Orientis D. Franciſco Xauerio, MAGDALENA vidua, & LVDOVICVS filiolus octennis, IOANNA & AGNES feminæ coniugatæ, ſub Canucungio Tungi Rege, & Cacuzeimone Præfecto crucibus alligantur, mutuò ſe ad patientiam cohortantes, tanto CHRISTI amore ac deſiderio feruentes, vt cùm ferrum in vulnera quaſi hebeſceret, diros carnifices ad necem ſibi ocyùs inferendam incitarent. *Mulierem fortem quis inueniet? procul & de vltimis finibus pretium eius.* Ecce iam inuentæ fortes mulieres ſunt in vltimis terrarum finibus. Vna MAGDALENA alterius Magdalenæ æmula, quæ CHRISTO crucifixo adhæſit, & ſacram eius crucem amplexata eſt. Attulit ſecum & ſimul obtulit filium, vt, qui iam in ortu fuerat ventris fœtus, crucis fructus in martyrio foret. Altera IOANNA eſt, in qua reſplendet Ioannes

Ex relat. Epiſcopi Iapon. Lud.

Prou. 31, 11.

nes dilectus & charus ille, qui recubuit ſupra pectus IESV, & crucifixo adfuit. Tertia AGNES, in qua virilis Agnetis ſpiritus viuit, & Agnum ſuum torridum in ara Crucis quærit & inuenit. Fortes omnes mulieres, etſi virgines non ſint. Cane ſingulis:

Fortem virili pectore
Laudemus omnes feminam,
Quæ ſanctitatis gloria
Vbique fulget inclyta.
Rex CHRISTE *virtus fortium,*
Qui magna ſolus efficis,
Huius precatu quæſumus,
Audi benignus ſupplices.

Sympathia Mariæ & Magdalenæ viduæ & ſociarum Artificum cæleſtis deſiderij.

Cant. 8, 6.

Omnes quidem quatuor martyres dignæ proles ſunt beatiſſimæ viduæ MARIAE, cuius ardentia deſideria Deum videndi, & eius aſpectu fruendi, viuis flammis & ignibus aſſimilantur. *Lampades eius, lampades ignis atque flammarum.* Conceperant ignes & flammas, quæ mori pro CHRISTO, & CHRISTO frui quantocyùs deſiderabant.

Crux MAGDALENÆ & ſociarum, Crux viduitatis & dilatæ fruitionis Dei.

CRux viduitatis per abſentiam ſui conſortis affligit & cruciat; crux eſt moleſta & grauis amanti-

mantibus ſponſum CHRISTVM, priuatio eius aſpectus, & fruitionis dilatio. Hinc illud Dauidis Regis: *Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt!* Hinc illud Pauli: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Quiſquis deſiderij huius ardentem ignem in ſacrario pectoris condit, continere ſe nequit, quò minùs erumpat in ſimiles illas voces. Erumpebat S. Ignatius, Societatis noſtræ Patriarcha, cùm faſtidiens terram, & cælum affectans diceret: *Quàm ſordet terra, cùm cælum aſpicio!* Erumpebat Ignatius Martyr, cùm Epiſtola ad Romanos ſcriberet: *Utinam fruar beſtiis quæ mihi ſunt præparatæ, quas & opto mihi veloces eſſe ad interitum & ad ſupplicia, & allici ad comedendum me, ne, ſicut & aliorum Martyrum, non audeant corpus attingere. Quòd ſi venire noluerint, ego vim faciam, ego me vrgebo vt deuorer. Ignoſcite mihi, filioli, quid mihi prodeſt ego ſcio. Nunc incipio* CHRISTI *eſſe diſcipulus, nihil de iis quæ videntur deſiderans, vt* IESVM CHRISTVM *inueniam. Ignis, crux, beſtiæ, confractio oſſium, membrorum diuiſio, & tota tormenta diaboli in me veniant, tantùm* CHRISTO *fruar.* Hæc infirmitas amoris eſt, qua laborabat ſponſa, cùm diceret: *Fulcite me floribus, ſtipate me malis, quia amore langueo.* Accedit Bernardus Serm. 51. in Cantica: *Cùm præſtò eſt quod amatur, viget amor, languet cùm abeſt.*

Pſal. 119. 5.
Rom. 7. 24.
Excitatio laborantis.
Cant. 2, 5.

Quod non est aliud quàm tædium quoddam impatientis desiderij, quo necesse est affici mentem vehementer amantis, absente quem amat, dum totus in expectatione quantamlibet festinationem reputat tarditatem.

Speculum MAGDALENÆ, FILIOLI & SOCIARVM, speculum humanæ infirmitatis & patientiæ.

SPeculum naturæ humanæ, quæ currit ac transit, labilis aqua est decurrens ac fluens, vnde & sapiens mulier dixerat olim Dauidi: *Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur.* Si quis se respiciat in aqua, inuersum se deprehendet, & suiipsius antipodem se inueniet. Et quidem MAGDALENA, FILIOLVS, IOANNA, & AGNES apud Antipodes in Iaponia gloriosum martyrium subierunt, in quibus, cùm sint antipodes, inuersa natura nostra consideranda est. Ante peccatum commissum rectus homo erat, & fixus in suo statu perseuerabat, post scelus iam patratum stationem suam mutauit, & formam suæ naturæ omnino inuertit. Qui stabat, decidit; & qui sursum ascendebat, deorsum in terram descendit. Magnum hoc ænigma est, cuius meminit Ecclesiastes: *Solummodò hoc inueni, quòd fecerat Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuit quæstionibus. Quis talis*

2.Reg.14, 14.

Eccle.7, 30.

lis vt ſapiens eſt? & quis cognouit ſolutionem verbi? Videmus nunc in ſpeculo hoc ænigma, quem rectum Deus hominem condiderat, vt in cælum aſſumeretur, cernimus à ſtatu ſuo deturbatum & inuerſum deorſum vergere, & in terram, de qua formatus eſt, redire, & in ea ſepeliri. Qualis ortus, talis & obitus. Inuerſus oritur homo, inuerſus obit. Solus CHRISTVS, ſicut rectus in morte extitit, ſic etiam rectus in natiuitate ſua effuſus eſt, vt Sermone de Laude Crucis Auguſtinus in hæc verba eidem Regi glorioſo faſſus eſt: *Tu ſemper rectus, tu ſemper excelſus, tu ſemper altus: nos ſecundùm carnem filij hominis, qui principale ſuum demiſit in terram, cuius lapſus ſignificatur ſpecie generationis humanæ: ſic enim naſcimur, vt proni in terram videamur effundi.* Hæc laus, hæc virtus crucis eſt, vt quos voluptas peccati intortos reddidit, labor & dolor infirmitatum & morborum rectos faciat & reſtituat cælo, quemadmodum in tanta Sanctorum multitudine crucifixorum cultores ſanctæ Crucis & patientiæ ſpeculati fuimus. *Ideoque & nos* (cruciferis Paulus & ipſe crucifer ait) *tantam habentes impoſitam nubem teſtium, deponentes omne pondus, & circumſtans nos peccatum, per patientiam curramus ad propoſitum nobis certamen, aſpicientes in auctorem fidei, & conſummatorem* IESVM, *qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucem,* con-

Excitatio ægrotantis.

Heb.12,1.

confusione contempta, atque in dextera sedis Dei sedet. Recogitate enim eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini, animis vestris deficientes. Nondum enim vsque ad sanguinem restitistis, aduersus peccatum repugnantes: & obliti estis consolationis, quæ vobis tamquam filiis loquitur, dicens: Fili mi, noli negligere disciplinam Domini, neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit Dominus, castigat; flagellat autem omnem filium, quem recipit. In disciplina perseuerate. Tamquam filiis vobis offert se Deus. Quis enim filius, quem non corripit pater? Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo adulteri, & non filij estis. Deinde patres quidem carnis nostræ, eruditores habuimus, & reuerebamur eos: non multò magis obtemperabimus Patri spirituum, & viuemus? Et illi quidem in tempore paucorum dierum, secundùm voluntatem suam erudiebant nos: hic autem ad id quod vtile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina, in præsenti quidem videtur non esse gaudij, sed mœroris: posteà autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet iustitiæ. Propter quod, remissas manus, & soluta genua erigite, & gressus rectos facite pedibus vestris, vt non claudicans quis erret, magis autem sanetur. Sanatur æger, cùm in pristinum valetudinis gradum restituitur; & idem ipse curatur, cùm in antiquum

antiquum rectitudinis statum reuocatur. Tunc sanus est, cùm rectus est. *Rectus es*, inquit Augustinus in Psalm. 44. *quando in omnibus bonis quæ facis, Deus tibi placet, & in omnibus malis quæ pateris, Deus tibi non displicet.* Hic crucifer est, qui rectà in cælum tendit, qualis Martinus erat, qui rogatus vt pronus conquiesceret, *Sinite me*, inquit, *cælum potiùs quàm terram aspicere, vt suo iam itinere iturus ad Dominum spiritus dirigatur.* **Extrema verba morientis.**

Leuamen columbæ gementis in labore & morbo.

Salue Regina, Mater misericordiæ; vita, dulcedo, & spes nostra salue. Ad te clamamus exules filij Euæ, ad te suspiramus gementes, & flentes, in hac lacrymarum valle. Eia ergo aduocata nostra, illos tuos misericordes oculos ad nos conuerte. Et IESVM *benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende. O clemens! ô pia! ô dulcis Virgo* MARIA! *Ora pro nobis sancta Dei genitrix, Vt digni efficiamur promissionibus* CHRISTI. Magna laborantibus, magna ægrotantibus facta promissa sunt à CHRISTO Rege glorioso, qui inuitans ad crucem dicit: *Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.* Hic ipse Rex patientibus ait: *In patientia vestra possidete animas* Luc. 9, 23. Luc. 21, 19.

mas vestras. Quos inuitat ad crucem & patientiam, allicit & attrahit amanter ad mysticam refectionem, Matth. 11, 28. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Hæc mystica refectio sacra Communio est, in qua seipsum oppignorauit CHRISTVS, *Viaticum.* vt qui auctor gratiæ est in Eucharistia Viaticum sacrum capientibus, futurus sit auctor & ipse gloriæ iis, qui recta cum conscientia sanctam Synaxin acceperint, vnde & meritò clamat & exclamat Ecclesia: *O sacrum conuiuium, in quo* CHRISTVS *sumitur, recolitur memoria passionis eius, mens impletur gratia, & futuræ gloriæ nobis pignus datur.* Hoc pignus dignè communicantibus exhibetur, qui & digni sunt cælestibus promissionibus, & vtrumque hoc rogamus, cùm dicimus gloriosæ Reginæ cælorum, *Ora pro nobis sancta Dei genitrix, vt digni efficiamur promissionibus* CHRISTI. Benè Bernardus in deprecatione ad gloriosam Reginam ait: *Tollatur hæc crassa nebula ab oculis, vt reuelata facie gloriam Domini speculantes, in immensum illud pelagus diuini luminis absorbeamur: & Domini spiritu, ac Deo nostro in vinculis charitatis adstricti, vnum cum ipso efficiamur. Præstet & hoc nobis tuo interuentu, ô* MARIA, *Filius tuus* IESVS CHRISTVS, *Deus & Dominus noster, cui laus & gloria & gratiarum actio in sempiterna sæcula. Amen.*

Glorio-

Gloriosum opus Artis Crucis & patientiæ vidualis, corona & diadema.

ADspirant ad coronam & diadema sacri & gloriosi martyrij cum virginibus cruciferis viduæ cruciferæ, quarum status satis laboriosus est, & tantam ferè virtutem exposcit, quantam exigit professionis conditio virginalis, vt lib. 1. de Vid. cap. 1. definit Ambrosius: *Et propemodum non inferioris virtutis est, eo abstinere coniugio, quod aliquando delectauerit, quàm coniugij oblectamenta nescire. In vtroque fortes, vt eas & coniugij non pœniteat, cui fidem seruent, & coniugalia oblectamenta non alligent, ne videantur infirmæ, quæ sibi adesse non possunt. In hac ipsa tamen virtute præmia sunt reposita libertatis.* Tunc incipit martyrium viduæ, cùm chari sibi coniugis iacturam facit. Et quidem Ecclesia tunc temporis martyr extitit, cùm vir eius IESVS CHRISTVS lecto crucis affixus interiit: tunc *facta est quasi vidua Domina gentium*, ad cuius formam mulier priuata viro martyr efficitur.

Honor alit artem benè viuendi & moriendi.

Thren. 1, 1.

Nec minus martyrium Reginæ & viduæ MARIAE, charam sibi amittere prolem. Hoc quidem martyrium passa est beata Felicitas, & illa quidem iam vidua martyr non semel, sed septies, quia septem pignora amisit, vel potiùs in cælum præmisit.

In

In eius elogium Serm.110. de Diuersis asserit Augustinus: *Parum est fuisse spectatricem, mirati sumus hortatricem. Fecundior virtutibus quàm fetibus, videns certantes, in quibus omnibus & ipsa certabat, & in omnibus*

Diadema viduitatis.

vincentibus ipsa vincebat. Huic gloriosæ victoriæ decernuntur corona & diadema, cuius viduæ triumphatrices participes efficiuntur. Tales sunt, quæ in se decorem virtutis induunt, vt gratæ suo Deo præsententur. *Erubescat*, ait Hieronymus Epist.23. *mulier Christiana, si naturæ cogit decorem, si carnis curam facit*

Rom.8,8.

ad concupiscentiam, in qua qui sunt, secundùm Apostolum, Deo placere non possunt. Vidua nostra (Blesilla) *antè morosiùs ornabatur, & die tota quid sibi deesset quærebat ad*

Extrema verba morientis. 2.Cor.3, 18.

speculum; nunc loquitur confidenter: Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eamdem imaginem transformamur à gloria in gloriam, quasi à Domini spiritu. Hic spiritus crucifixos & cruciferos, crucifixas & cruciferas in formam Crucifixi Regis ac cruciferæ Reginæ, in cruce & lecto pingit æternitati,

Apoc.14, 13.

& *amodò dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis; opera enim illorum sequuntur illos.*

Appareat S. GVDILIA, speculum in quo arcanum mortis mysterium conspicitur.

EM-

Tyndaridi Zeuxis, Veneri decus addit Apelles;
70. *Ornat tortoris te quoq; dextra Deo.*

LIII

EMBLEMATICA IMAGO LXX.

S. GVDILIÆ CRVCIFIXÆ EXPLICATA.

ANCTA GVDILIA cùm plurimos verbo & exemplo fide Christiana imbuisset, iussu Saporis Regis variis tentata suppliciis, cruci affixa, capite decaluata, sagittis confossa, ac denique flammis cremata, in cælum migrauit. Non tam humanæ vitæ, quàm mortis funestæ GVDILIA præfert imaginem, quam adhuc in lecto Gregorius impressam in se recognoscebat, cùm scriberet ad Rustitianam Patritiam, & diceret: *Me ita amaritudo animi, & assidua exacerbatio, atque podagræ molestia afficit, vt corpus meum tamquam in sepulchro siccatum sit, vnde fit, vt iam raro de lecto surgere valeam.* Præcessit gloriosus Rex in monte Caluariæ GVDILIAM, & statum morientium non lumine Solis aut Lunæ, sed tenebris potiùs obscuris descripsit, ac simul repræsentauit in primis Matri: *Tenebræ factæ sunt super vniuersam terram*, vt quantum caliginis mors secum haberet & afferret, indicaret. Indicarat Rex Dauid, qui Psalmum vndecimum *Pro occultis filij*, siue, vt alij transferunt, *pro morte filij* inscripsit

Sympathia Christi, Mariæ & Gudiliæ.

Luc. 23, 44.

ac designauit. Occulta mors Dei Filij est, &, vt ait Ephræm, de vita & morte vniuscuiusque agens, *magnum & occultum est mortis arcanum, & nullus enarrare illud potest.* Quid sic? *Veniet enim repentè vna hora, & cuncta cessabunt, parua febris, & cunctæ vanitates in nihilum recident; vna nox profunda, & tenebrosa atque ærumnosa. Multis sanè tunc opus erit ductoribus, ô homo, multis adiutoribus, multis orationibus, multisque sociis in hora separationis animæ à corpore. Magnus tunc erit timor ac tremor, magnum mysterium.* Magnum mortis arcanum, quod cùm ingressus fuisset quidam senex, & rogaretur quid vidisset, narrauit plorans: *Audiui vocem illic lugubrem sine cessatione dicentem; Væ mihi, væ mihi. sic & nos dicere debemus.* Magnum arcanum GVDILIAE, magnum mortis ac sepulturæ mysterium, de quo paulò pòst addit Ephræm: *Adspicite, atque mysterij & secreti huius ne obliuiscamini. Fixis oculis intuemini, & de ista maximè hora estote solliciti. Quid enim est homo? nihil. Quid homo? vermis. Quid homo? cinis ac puluis. Quid homo? somnium. Quid homo? vmbra. Ecce iam transiuit, ecce ascendit, ecce præteriit, ecce cessauit, ecce requieuit, & defunctus est.*

Crux accenſa & inflammata GVDILIÆ, Crux ſplendida mortis iuſtorum.

RES obſcura, res tenebroſa mors, cuius obſcuritas & caligo diſſoluitur & euaneſcit ad adſpectum rutilantis Crucis CHRISTI. Clamat cum Eccleſia GVDILIA: *Fulget Crucis myſterium.* exclamet: O crux ſplendidior cunctis aſtris! Sol ipſe cùm oritur & occumbit, cùm gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem, curſum ſuum perficit & conſummat in crucis formam, vt adſtruit Bonauentura cap. 1. Eccleſ. Crucis æmulus Sol eſt, & ab ea luminum ſplendore atque fulgore longè ſuperatur. Cruciferis lecto affixis Crux CHRISTI in morte reſplendet, cuius ductu viam cæleſtem norunt, & iter ſuum proſperè faciunt & conficiunt. Fecit & confecit, ſicut tradit Seraphica Hiſtor. S. Ludouicus Epiſcopus Toloſanus filius Caroli II. Regis Siciliæ, qui accepto ſacro Viatico, iam moriturus totus illuſtratus, totus illuminatus ait: *Ego morior, & gaudeo quaſi terram videns, venturuſque in portum ex longa nauigatione huius vaſti & vndoſi maris, quod mihi diu in votis fuit: & optatum mihi expoſituro hoc graue onus, quod humeri mei ferre recuſant. Occupationes illæ me nimiùm diſtinent & decipiunt, vt mecum eſſe nequeam, nec pro*

meo arbitrio Deo & mihi vacare. Vero verius est, Episcopalem dignitatem non tam grandis esse nomen honoris quàm oneris. In portu, cùm appulero, onus exponam. Respiciensque deinde ad crucem & crucifixum, quem præ oculis habebat, subiungit: *Adoramus te*, CHRISTE, *& benedicimus tibi, quia per Crucem tuam redemisti mundum.* Quæ verba sæpiùs iterata fuerunt extrema morientis. S. Eleazarus Comes, eodem auctore, constitutus in extremis, cùm in eius animæ commendatione Sacerdos diceret, *Per sanctam Crucem & passionem tuam libera eum Domine*, eumdem versiculum repetiuit, & addidit: *Hæc est spes mea, in ea volo mori*; & mortuus est. Legimus in Historia S. Iuonis Presbyteri, quomodo tota nocte, antequam moreretur, apertis oculis, & in Crucis imaginem defixis, tacitus iacuerit, & obierit, vt & splendida CHRISTI Cruce illustratus & irradiatus dicere cum D. Laurentio potuerit: *Mea nox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt.* Legimus quoque in Vita S. Didaci Confessoris, contemplantem ac venerantem sanctam Crucem excessisse, dum recitaret: *Dulce lignum, dulces clauos, dulcia ferens pondera. Quæ sola fuisti digna portare Regem cælorum & Dominum.* Ioannes Aragonum Rex, vt lib. 8. Lucius Marinæus refert, dum mysteriis Ecclesiasticis intentus esset, derepentè

Extrema verba morientis.

Extrema verba morientis.

Extrema verba morientis.

tè capitur ita morbo, vt mortuus cenſeretur. Aperuit deinde oculos, & omnes qui aderant adſpiciens, exclamauit: *O vanas hominum cogitationes! ô miſeros homines, qui ad Principatus adſpirant, diuitias, opes & honores affectant! O felicem pauperum conditionem, qui panem comedunt cum ſudore, qui viuunt labore manuum ſuarum! Nam mihi miſero quid regnum, quid honores, quid obſequia plurimorum contulerunt? Quid? labores ſcilicet magnos, & multa corporis & animæ pericula ſubiui. O me miſerum & infelicem! qui tam ſerò mundum fallacem cognoſco: qui vitam vixiſſem multò meliorem, ſi non Rex, ſed agricultor fuiſſem. Conuerſus autem ad imaginem Crucifixi, defixis in cælum oculis, O Rex glorioſe, inquit, ô pientiſſime Redemptor: parce mihi indigniſſimo filio tuo, miſerere mei clementiſſime* IESV, *& à peccatis meis auerte faciem tuam: non meis meritis, Domine, quæ nulla ſunt, ſed illa tua ineffabili pietate & infinita miſericordia motus, qua homines à morte per Crucem tuam liberaſti.* Poſt hæc cæleſti libertate donatus, è viuis exceſſit Rex ad Regem illum glorioſum, qui in loco aperto, in montis Caluariæ arbore ſpectandum ſe mortalibus præbuit, vt, tanto propoſito exemplari, viuere dediſcerent, diſcerent mori. Cùm S. Wolphangus Præſul ſimilis eſſet mortuis, & accedentes ad lectum à miniſtris prohiberentur, ait: *Aperite oſtia,*

Extrema verba morientis.

Extrema verba morientis.

ostia, nec quemquam ingredi volentem excludite. Nos enim mortales homines non nisi malefactis erubescere debemus. Mortis autem debitum necessariò soluendum nobis est. Itaque cùm etiam CHRISTVS *ipse, qui nihil morti debuit, pænè nudus in Cruce mori non erubuerit pro humani generis salute, adspiciat quisque in morte nostra quid reformare quid cauere debeat in sua. Deus verò pius & bonus misereri dignetur & mei miseri peccatoris nunc mortem obeuntis, & omnium id cum timore & humilitate adspectantium.*

Hic finis artis benè viuendi & moriendi, quam coluit & colendam docuit in monte Caluariæ CHRISTVS, cuius extrema verba excepit alumna eius Patientia. *Vbi Deus, ibidem & alumna eius Patientia*, asserit Tertullianus: & quidem suprema CHRISTI morientis oracula excipiet in Appendice sacri Sanctuarij.

AMBROSIVS lib. de Bono mortis, cap. 8.

Resonent te postrema verba morituri, & benedictionem tui egrediens corpore anima secum vehat.

SACRI

SACRI SANCTVARII APPENDIX

DE

SEPTEM EXTREMIS VERBIS CHRISTI MORIENTIS,

ORACVLIS E CRVCE EDITIS,

IN GRATIAM

EXTREME LABORANTIVM ET MORIENTIVM.

Finem loquendi pariter omnes audiamus.
Ecclesiastæ 12.

Secundum mensuram regulæ Patientiæ
Septem verba Christi morientis.

EXTREMA verba, quæ languentes & morientes locuti ſunt viri ſancti in omnibus & ſingulis imaginibus Sanctuarij, oracula ſunt languentibus ac morientibus; ſeptem autem verba, quæ affixus crucis lecto Rex glorioſus pronuntiauit, ſacratiora ſunt oracula, quæ perfecta ac coronata Patientia ſacra Deo ex ore Crucifixi excipit, & excipere in extremis homines patientes docet. Septem ſunt verba *ſecundùm menſuram regulæ*, cuius vel ipſa figura ſeptenarium nume- 2. Cor. 10, 13.

rum efficit. Cultor ergo Sanctuarij extremè laborans & moriens, si cupit morti CHRISTI conformari & configurari, monendus est, & monetur in hac effigie Patientiæ, vt septem oracula CHRISTI morientis sibi dicta & data consideret, vt *quæ desunt passionibus* CHRISTI, in corpore suo perficiat: *Patientia* quippe coronata *opus perfectum habebit*, postquam deficientis Solis iustitiæ septem radiis tacta fuerit & illuminata.

Colos.1, 24. Iacob.1,4.

ORACVLVM I.

Regis gloriosi languentis & morientis.

Lucæ 23, 34.

Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt.

Dispositio pro mortis conflictu remissio iniuriarum.

OPtimum oraculum est, cùm quis laborat & ægrotat extremè, componere cum aliis hostibus, vt liber & expeditus cum dira morte decertet. Rex, qui non minùs necessarium, quàm hostem potentem habet, prouocatus ac lacessitus, si potest, pacem cum aliis tractat, & agit vt omnes suas exerat vires in eum, cuius congressum & prælium detrectare minimè licet. Hostis non minùs necessarius quàm

quàm potens mors eſt : neceſſarius quidem, quia *ſtatutum eſt hominibus ſemel mori*; potens verò, quo- Heb.9,27.
niam æquo pulſat pede, ac ſimul deiicit pauperum tabernas, Regumque turres. Cum tali hoſte componere voluerunt perditæ vitæ homines apud Iſaiam, ſed fruſtrà. *Propter hoc audite verbum Domini* Iſai.28,14.
viri illuſores, qui dominamini ſuper populum meum, qui eſt in Jeruſalem. Dixiſtis enim: Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Flagellum inundans cùm tranſierit, non veniet ſuper nos: quia poſuimus mendacium ſpem noſtram, & mendacio protecti ſumus. Fœdus abſque dubio fictum; proinde aſſerit Deus: Iſai.28,18.
Delebitur fœdus veſtrum cum morte, & pactum veſtrum cum inferno non ſtabit: flagellum inundans cùm tranſierit, eritis ei in conculcationem. Satius illis fuiſſet ſi non cum morte, vtpote neceſſario hoſte, ſed cum aduerſariis ſuis pacis fœdus iniiſſent. Fecit hoc CHRISTVS, qui veniam pro crucifigentibus ſe precatus eſt, & morti inimicæ dixit: *Ero mors tua ô mors.* Et Oſeæ 13,14.
quidem *mors & vita duello conflixere mirando*, mirabilemque victoriam de morte Rex glorioſus ſibi & nobis comparauit.

Hæc glorioſa victoria non gratis datur, ſed emitur iniuriarum remiſſione, quemadmodum duæ feminæ veteri Dauidi vaticinatæ ſunt. Vaticinata eſt

Abigail, quòd, ſi Dauid vindictam non ſumeret de Nabal, futurus eſſet in numero Heroum, qui partam de morte victoriam agerent & celebrarent. Hoc
1.Reg.25, 28. eſt illud vaticinium: *Faciens faciet Dominus tibi domino meo domum fidelem, quia prælia Domini, domine mi, tu prœliaris: malitia ergo non inueniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ. Si enim ſurrexerit aliquando homo perſequens te, & quærens animam tuam, erit anima domini mei cuſtodita quaſi in faſciculo viuentium.* Idem ipſum promiſit Regi mulier illa Thecuana, cuius opera vſus eſt Ioab, vt inductus ab ea Dauid parceret Abſaloni, & eum ab exilio reuocaret. Sapienter ſatis
2.Reg.14, 13. ait: *Quare cogitaſti huiuſcemodi rem contra populum Dei, & locutus eſt Rex verbum iſtud, vt peccet, & non reducat eiectum ſuum? Omnes morimur, & quaſi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur.* Omnes itaque, ô Rex, morimur: & cùm tantum ac tam validum hoſtem habeamus, vt illum ſuperemus, & numero triumphatorum adſcribamur, de ſumenda vltione cogitare minimè debemus, ſed potiùs de agenda compoſitione cum iis qui nobis inuiſi ſunt propter iniurias & contumelias, quas nobis immeritis intulerunt. Edoctus iis vaticiniis fauſtam ac beatam promeruit ſibi Rex mortem, quam omnino infauſtam & miſerandam ſe meriturum ingenuè fatebatur, ſi vindi-

vindicaret iniurias: *Domine Deus meus in te ſperaui, ſaluum me fac ex omnibus perſequentibus me, & libera me. Nequando rapiat, vt leo, animam meam, dum non eſt qui redimat, neque qui ſaluum faciat. Domine Deus meus, ſi feci iſtud, ſi eſt iniquitas in manibus meis: ſi reddidi retribuentibus mihi mala, decidam meritò ab inimicis meis inanis. Perſequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra vitam meam, & gloriam meam in puluerem deducat.* Bonam ſibi mortem optabat & poſtulabat, & ne gratis illam haberet, iniuriarum illatarum ſibi condonationem præſentabat. *Pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum eius.* & hoc pretio emendam & acquirendam CHRISTVS in cruce oſtendit, & illam vterque Apoſtolus Iacobus & Primicerius Martyrum Stephanus feliciter morientes poſteà mercati ſunt.

Pſal.7.2.

Pſal.115.15.

Hæc vis, hæc virtus huius Dominici oraculi, quod peſſimus ſeruus non excepit, nec pro ſe accepit, & propterea traditus eſt tortoribus, vt in morbo & morte eum grauiter premerent & torquerent. Remiſerat ei Deus decem millium talentorum debitum, & poſt remiſſionem, *egreſſus ſeruus ille, inuenit vnum de conſeruis ſuis, qui debebat ei centum denarios, & tenens ſuffocabat eum dicens: Redde quod debes. Et procidens conſeruus eius, rogabat eum, dicens: Patien-*

Matth.18.28.

tiam

tiam habe in me, & omnia reddam tibi. Ille autem noluit: ſed abiit, & miſit eum in carcerem, donec redderet debitum. Videntes autem conſerui eius quæ fiebant, contriſtati ſunt valdè: & venerunt, & narrauerunt Domino ſuo omnia quæ facta fuerant. Tunc vocauit illum dominus ſuus, & ait illi: Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi quoniam rogaſti me: nónne ergo oportuit & te miſereri conſerui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus, quoaduſque redderet vniuerſum debitum. Sic & Pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris. Cæleſtis Pater tortoribus tradet inimicum & vltorem, id eſt, doloribus acerbiſſimis morborum mortis & inferorum, qui acceptas iniurias minimè condonauerit. Monendus igitur æger, vt ſi velit languere cum CHRISTO & mori, more CHRI-
Luc.23, 34. STI clamantis è lecto crucis, *Pater, dimitte illis, quia neſciunt quid faciunt,* ex corde iniurias remittens pro inimicis preces & ſupplicationes offerat.

ORA-

ORACVLVM II.

Regis gloriosi languentis & morientis.

Lucæ 23, 43.

Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso.

BOnus latro crucis lecto affixus erat, & cùm doloribus magis peccatorum quàm tormentorum premeretur, languentem & pro se morientem CHRISTVM rogat, *Domine memento mei cùm veneris in regnum tuum.* Respondit roganti CHRISTVS: *Amen dico tibi: Hodie mecum eris in paradiso.* Magnum hoc oraculum est, non solùm crucifixo latroni, sed etiam ægrotis destinatum ac dedicatum, in quo satis elucescit, quàm largus & promptus sit CHRISTVS Dominus, vt benefaciat iis qui eius implorant opem, cùm in extremis versantur. Acquiescit in hunc locum Ambrosius: *Plus Deus tribuit quàm rogatur. Ille rogabat, vt memor sui esset Dominus cùm venisset in regnum suum; Dominus autem ait, Amen amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Vita enim est esse cum* CHRISTO, *quia vbi* CHRISTVS, *ibi regnum.* Accedit Augustinus agens de tertia Feria Paschatis:

Confessio & oratio.

Luc. 23, 42.

Latro attendens merita ſua, non dixit, Memento mei, vt liberes me hodie; ſed, cùm veneris in regnum tuum, tunc memor mei eſto, ſi mihi tormenta debentur vel quouſque veneris in regnum tuum. Et ille: Non te differo, tantæ fidei hodie reddo quod debeo. Torquebatur itaque reus, vt proferret veritatem, qua ſemel prolata non agit pius Deus de punitione delinquentis, ſed de præmio paradiſi debito confitenti. Non procedit more iudicis, qui torquet vt extorqueat veritatem, fatentemque reum plectit, cùm Deus fatentem bonum latronem abſoluerit, & regno ſuo donauerit. Nouerit æger, cùm in lectulo doloris decumbit, expoſitum ſe torturæ, vt veritatem loquatur. Quòd ſi Deus reum confitentem habuerit, ſciat non de ipſius damnatione, ſed potiùs de abſolutione & remuneratione tractari. Nouerat conditionem Dei Ezechias Rex & æger: qui cùm eſſet lecto affixus, declarauit veritatem, declarandam & exponendam

Iſai. 38, 19. cunctis ægris prædicauit. *Viuens viuens ipſe confitebitur tibi, ſicut & ego hodie: pater filiis notam faciet veritatem tuam. Domine ſaluum me fac, & Pſalmos noſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ in domo Domini.* Poſtquam veritatem aperuit, ait rex: *Domine ſaluum me fac*; ait latro, *Domine memento mei cùm veneris in regnum tuum.* ait CHRISTVS: *Hodie mecum eris in paradiſo.*

radiso. Non distulit CHRISTVS præmium, complens ipse quod in Prouerbiis præscripserat, *Ne dicas amico tuo, Vade, & reuertere, & cras dabo tibi, cùm statim possis dare.* Prou. 3. 28.

Proximum morti & iudicio Dei ægrotum confessorem professoremque veritatis Sermone de Passione Domini alloquitur in hæc verba Iustinianus: *Prædonis huius Sancti, ô Catholicæ veritatis professor, imitare exemplum, antequam venias ad iudicium. Corde pendenti Domino assiste humiliter, fideliter pete, illumque deuotè alloquere, & dic, Memento mei non tantùm vt veniam in regnum tuum, verùm etiam vt doloribus compatiar tuis, tuæque communicem passioni. Incongruum est nempe, vt te patiente & languente, te moriente, ego à cruciatibus illæsus efficiar, potissimè cùm sim tui causa mœroris. Ego enim sum qui deliqui.*

Excitat ad eamdem confessionem animam ægrotantem, & pænè iam deploratam Augustinus Sermone in Parasceue: *Quemadmodum Medicum tunc maximè admiramur, cùm viderimus eum difficiles hominum valetudines, mortisque pericula medendi arte curantem; ita & CHRISTVM admirari iustum est, quando insanabilia vulnera corporibus & mentibus curat, quando publicanum & meretricem ad tantam sanitatem perducit, vt etiam cælo dignos ostendat. Et quid tali dignum quiete egerat*

rat latro, vt post crucem, quam meruerat, repentè paradiso dignus iudicaretur? Vis breuiter dicam virtutem fidei eius? Quando Petrus negauit deorsum, tunc ille confessus est sursum. Quantum conueniat ægrotis in præfata boni Latronis meditatione & confessione versari, auctor est ipse Augustinus, qui agens de infirmorum visitatione, dicit: *Latronis illius in Euangelio quare nobis tam venerabiliter recensita confessio est? Quibus eleëmosynis, quibúsve operibus, vel orationibus respondisti mi* IESV *benignissime quasi iureiurando, Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso, nisi fidei suæ orationique breuissimæ, Memento mei Domine dum veneris in regnum tuum? Dico itaque omnibus, dico tandem confitentibus, dico confessis & consulentibus, ne confessi desperent, ne Sacerdotes post mortem aliquos ligent: imò cum suo* IESV *di-*
Ioan.11, 45. *cant, Soluite eum, & sinite abire.*

Habeat Deus confitentem reum, & ægrum simul orantem cum Ephræm Sermone Ascet. de Vita monastic. *Ostende in me indignum peccatorem, Domine, ineffabiles diuinæ clementiæ tuæ diuitias: meque latronis illius fac consortem ac socium, qui per vnum verbum iucunda paradisi virentia consecutus est, idque obtinuit quod perfectis quibusque repromissum est: ita deprecor, benignissime ac misericordissime Domine, qui solus absque peccato es, immaculatus & incontaminatus, ineffabilem super*

me tuam benignitatem ac misericordiam effunde, & præsta, vt omnes diligentes te, hæredes regni tui efficiamur, tuamque gloriam contemplantes, bonitatem tuam semper adoremus, dicamusque cum iucunditate vno pariter ore cuncti, qui immensam atque ineffabilem illam tuam promeruimus cernere pulchritudinem: Gloria Patri qui creauit nos, Gloria Filio qui saluauit nos, Gloria Spiritui sancto qui renouauit nos.

Monendus est æger, qui peccatis suis oneratus de impetranda venia desperat, vt memor sit boni Latronis, cuius pœnitentia sera non fuit, quia vera. in cuius rei confirmationem affert exemplum Cæsarius lib. 11. Miles quidam sceleratissimus ab inimicis suis captus est & occisus. Qui cùm moreretur, verba eius extrema fuerunt, *Domine miserere mei.* In eius morte obsessus liberatus est, ad quem posteà rediit: & cùm solito atrociùs eum vexaret, rogatus & coactus respondere, quare sic crudeliter ageret, responsum dedit: Multi congregati sumus in morte illius militis, sed quia nihil obtinuimus, ampliùs in hoc modico vasculo me vindico. Requisitus de causa subiecit. Tria tantùm, heu! verba moriens protulit, propter quæ potestatem nostram euasit. Concludit Cæsarius: *Ecce huic prædoni ob inuocationem diuini nominis sicut latroni in cruce tormentum ver-*

ſum eſt in martyrium. Annuit Cæſario Apollonius ibidem: *In hoc exemplo ſatis conſidero, quòd pœnitentia vera numquam ſit ſera.*

ORACVLVM III.

Regis glorioſi languentis & morientis.

Matth.27,46. Marc.15,34.

Pſal.21,1. *Eli, Eli, lamma ſabacthani? hoc eſt, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?*

Conflictus. HOc oraculum aſſecuti minimè ſunt, qui, cùm languidus affixus cruci in has voces prorupiſ-
Matth.27, 47. ſet, clamarunt ipſi, *Eliam vocat iſte, ſine, videamus, an veniat Elias liberans eum.* Et quidem vt languens, & iam moriens percipiatur, dum loquitur tantum myſterium, attentione opus eſt, quam, dum loqueretur CHRISTVS, pro ſe vel ab ipſo Deo Patre humiliter poſtulabat, cùm ait, *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Recitat CHRISTVS verba Pſalmi 21. quæ ſic transfert ac refert S. Baſilius: *Deus Deus meus, attende mihi, quare dereliquiſti me?* Explicat ille: *Cùm ligno crucis affixus eſſet Dominus, hac vſus eſt voce dialecto Hebræa. Dicit autem iſta Dominus* CHRISTVS *tamquam primitiæ humanæ naturæ pro*

tota natura. Portans ergo CHRISTVS totius naturæ languores ſimul & dolores dixit Patri: *Deus Deus meus attende mihi*, qui primitias non gaudiorum, ſed mœrorum ac dolorum tibi offero. *Vt quid dereliquiſti me?* dereliquiſti me extrema tormenta pati, & inſtar currentis aquæ vitam meam diffluere, *ſicut aqua effuſus ſum.* Legimus apud Birgittam lib.4. Pſal.21. 15.
cap.7. mirabile fuiſſe ſpectaculum in CHRISTO languente, cùm præfata verba protulit, *Poſtquam dixit, Deus Deus meus, vt quid dereliquiſti me? tunc color mortis acceſſit, cùm cor prope ſciſſionem eſſet, totum corpus eius contremuit, & tunc barba eius ſuper pectus eius cecidit.*

Solet æger in lecto doloris iacens in eum reduci ſtatum, vt ſimilis ſit deſcendentibus in lacum, totus deſolatus & afflictus, deſertus & derelictus quodammodò à Deo ipſo; tunc meminerit CHRISTI Domini clamantis è cruce pro ſe: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Similis erat tunc morientibus CHRISTVS æger, & tenerum eius cor non ſolùm pro paſſione quam ſubibat, ſed etiam præ compaſſione qua tangebatur in eos qui ſimilia tolerarent, propè ſcindebatur & diſrumpebatur. Cùm eas mortis anguſtias patiatur miſer infirmus, patientem & compatientem ſimul ſibi conſideret piiſſimum

ſimum crucifixum, vt & in eius conſortio extremas afflictiones ac deſolationes ſubire & tolerare queat.

Solet æger in laborioſo hoc ſtatu conſtitutus, licet animoſus ſit, & benè de ſua ſalute fidat, trepidare, & totis artubus contremiſcere. Memor crucifixi ſit, cuius totum corpus contremuit, cùm clamauit: *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me?* Et quidem S. Ephræm, dum pium ſuum conderet teſtamentum, ageretque iam animam, mirum in modum pauebat & dicebat: *Quid igitur? plorémne? at non eſt qui attendat? Clamémne? at vbi eſt qui me exaudiat? Hei mihi? ab increpatione iudicij expectatio mihi grauis.* Hic ipſe prænotauerat de morte vniuſcuiuſque agens, magnum & occultum eſſe mortis arcanum prorſus inenarrabile & formidabile. *Horrenda & formidabilia ſunt,* Ephræm loquitur, *quæ tunc anima ſubibit: ſed nemo noſtrùm ea nouit niſi ſolùm qui illic permearunt, niſi ſoli qui illuc præceſſerunt, niſi ſoli qui ibi periculum eorum fecerunt. Non vides apud fratres morientes, animamque agentes, quibus aſſidemus, quàm terribilia tunc eis accidere cernantur? quo pacto corripiantur, quomodo perturbentur? & quo pacto ſuſpirent? non aſpicis eos ſudoribus frigidos, & amarulentos inſtar meſſorum in agro: quomodo oculos huc illucque retorqueant, quomodo alij dentibus ſtrideant, quomodo torpeſcant & expaueſcant,*

uescant, tumultuarieque agant: & quo pacto multi etiam capillos suos euellant, quo pacto ex lecto exiliant, fugere volentes licet nequeant; videntque ea quæ numquam priùs viderunt, & audiunt à potestatibus quæ numquam anteà audierunt, & patiuntur quæ numquam aliàs passi sunt; quærentes qui eos redimat, & nemo est qui liberet; requirentes socios, & nemo est qui ipsos comitetur; requirentes aduocatos & patronos, & nemo qui ausit. Quos aspicientes, tunc contremiscimus & plangimus, tenentesque eorum manus salutamus atque complectimur, lacrymis irrigantes. Sudorem vultus detergimus, & oculos eorum siccamus: linguam æstuantem aqua madefacimus & refrigeramus. Aurem nostram ori eorum admouemus, vt tenues saltem atque subtiles eorum voces exaudiamus. Deinde interrogamus, dicentes: Quomodo teipsum nunc sentis? Noli timere: benignus est Deus.

Noli, inquam, timere: benignus est Deus, qui similia passus in cruce illud edidit oraculum, *Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me?* tunc ipse timuit & pauit, & *tunc barba eius super pectus eius cecidit*. Virilis barba, signum virtutis est. Cecidit virtus humana, & extulit se diuina vis. *Virtus in infirmitate perficitur.* 2.Cor.12, 9. Vnde & infirmus CHRISTVS cùm Psalm.21. clamasset, *Deus Deus meus, vt quid dereliquisti me?* non multò pòst subiungit, *Qui time-*

tis Dominum, laudate eum; vniuersum semen Jacob glorificate eum. Timeat eum omne semen Israël, quoniam non spreuit, neque despexit deprecationem pauperis. Nec auertit faciem suam à me: & cùm clamarem ad eum, exaudiuit me. Ergo qui sic constitutus est, dicat Deo: Potésne, Deus meus, spernere vocem clamantis, & confugientis ad te? Nónne tu ille, qui dixisti: *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cum ipso sum in tribulatione?*

Psal. 90, 15.

ORACVLVM IV.

Regis gloriosi languentis & morientis.

Ioan. 19, 26.

Cùm vidisset ergo IESVS *matrem, & discipulum stantem, quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua.*

Subsidium B. Mariæ.

CHRISTVS in summis doloribus erat, & vt ostenderet quàm parum esset de suarum grauitate pœnarum anxius & sollicitus, de negotiis aliis agebat. Summum hoc negotium erat, vt matris, & eius quem diligebat, discipuli curam haberet. Auctor est Cyrillus lib. 12. in Ioan. cap. 34. *Prouidit matri,*

tri, quasi parum de magnitudine doloris curaret. Nam etsi acriter patiebatur, erat tamen impassibilis. Non curabat acerbos dolores Filius, curabat piissima mater, quæ iuxta lectulum ægrotantis tota sollicita & anxia præstò erat, & ad omne languentis obsequium parata stabat. Accedit Ambrosius lib. 10. in Lucam cap. 23. *Stabat & mater cum studio pietatis, quæ sua pericula posthaberet. Stabat ante crucem, & piis spectabat oculis Filij vulnera, quia expectabat non pignoris mortem, sed mundi salutem. Aut fortasse, quia cognouerat per Filij mortem mundi redemptionem, aula regalis putabat se & sua morte publico muneri aliquid addituram. Sed* IESVS *non egebat adiutore ad omnium redemptionem, quia dixit: Factus* Psal. 87, 6. *sum sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber. Suscepit quidem matris affectum, sed non quæsiuit hominis auxilium.* Quod offerebat auxilium transtulit in Ioannem CHRISTVS, cùm ait, *Mulier, ecce filius tuus.* Tua ope & opera ego non egeo, eget Ioannes infirmus, quem ego sub tua cura atque tutela constituo, vt maternè cum illo agas. Dicitque deinde Ioanni, *Ecce mater tua*, quæ in laboribus & infirmitatibus Ioan. 19, 27. tuis præstò erit & assistet, impendetque suum auxilium & subsidium. *Accepit eam discipulus in sua*, & priori matri suæ renuntiauit. Fons & origo morborum & dolorum, & simul mortis, est parens huma-

Iob 14,1. na. *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseriis. Quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut vmbra.* Prouidit pius Deus de muliere Ioanni, quæ est salus infirmorum, & refugium morientium.

De MARIA communi matre ægrotantium & migrantium prouidit CHRISTVS Ioanni, qui non ex martyrio sibi inflicto à Domitiano, sed posteà obiit ex naturæ infirmitate. Et quidem Ioannes Apostolus non solùm priuatam, sed etiam publicam personam agebat, vt vnusquisque languentium & morientium loco matris sacram MARIAM quærat, habeat, & colat. Verè mater infirmorum est, quæ & illorum curam habet. Vnde apud Cæsarium lib.7. cap.8. cùm essent duo sibi addicti pauperes in Xenodochio ægrotantes, dixit Administratori: *Bone pater, vide vt diligentia ac custodia adhibeatur illis duobus pauperibus, quia in periculoso statu sunt.* Verè mater infirmorum est, quæ & visitat ægros suos, quemadmodum cap.13. idem Cæsarius testatur. Intempesta enim nocte visa in monasterio est *lectos infirmorum perlustrans, & dormientibus benedicens.* Verè mater infirmorum est, & simul salus eorum. Nobilis vir Otto, sicut cap.23. commemorat idem Cæsarius, duplici laborabat infirmitate, febre videli-

cet

cet & fiſtula: & cùm eò deueniſſet, vt exhalaret iam animam, ecce beata Virgo MARIA, quam inuocauerat, aſſociata Filio adfuit, & interpellans pro ægroto, *Fili*, inquit, *da mihi puerum iſtum.* Qui reſpondit: *Tuus ſit.* Ad quod verbum mox cœpit ægrotus iam ſemimortuus reſpirare atque confortari, & ſibi de ſalute gratulari. Verè mater infirmorum eſt, quæ infirmis iam deploratis iniungit remedia ſalutis, nec horret eorum ſcabiem & ſquallorem. Teſtis mihi ſit apud eumdem auctorem cap.15. Adam Sacerdos & monachus, qui ab infantia ſua ſcabioſo capite laborabat, nec poterat vlla medela ſanari. Hic totus erat obſequio Mariano mancipatus: nec Virgo defuit, quæ aliquando in Sacello ſuo apparens ſquallido ægro, *Bone puer*, ait, *quare non adhibetur cura capiti tuo?* Reſpondente verò Ottone, *Domina, ſatis circa me laborauerunt amici tui, ſed nihil profecerunt;* ſubiunxit illa: *Noſti quæ ſim?* Cui cùm diceret, *Non, domina;* reſpondit: *Ego ſum mater* CHRISTI, *& Domina huius Oratorij, quia mei memoriam ſolitus es habere, ego tibi curam adhibeo. Recipe fructus ligni fuſilis, & fac tibi hodie ex eo lauari caput tribus vicibus ante Miſſam, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ſtatimque curaberis.* & adiecit: *Ad me accede Adam.* quod & fecit. Flectenti coram ſe genua ait: *Ab hac hora vſ-*

que ad diem mortis tuæ non dolebis capite. Veritatem dictorum posteà probauit euentus. Nouit & ipsa non solùm iniungere medicinas, sed adiungere & applicare remedia, quemadmodum eodem lib. cap.49. recensetur. Cùm feruens in obsequio Virginis virgo sanctimonialis, dum genua flecteret, tibiam læsisset ac vulnerasset, visa est in somnis adstare B. MARIA pyxidem vnguenti portans in manu sua, immissisque digitis accepto vnguento perungere vulneratam tibiam, quam & sanauit, tanta suauissimi odoris relicta fragrantia, vt & ipsa mirabilis esset, & miraculum patratum euulgaret.

Verè mater emigrantium Virgo MARIA est, quæ vel in ipso mortis agone redire facit morientes. Confirmat hoc ipsum Cæsarius lib.7. cap.41. & quidem exemplo Religiosi morientis, qui in ipso mortis articulo ridere cœpit. & rogatus quid ita faceret, respondit: *Cur non rideam? ecce Domina nostra præsens est, & iam animam meam suscipiet.* Addit Auctor: *Videtur mihi in isto versiculus Poëtæ impletus, Incipe parue puer risu cognoscere matrem. Puer erat purus, paruus & mansuetus. Haud dubiè, quin beata Virgo morienti maternos exhibuerit gestus, quia non risum sed timorem vultus excitat seuerus.* Hæc magnanima mulier est, Prou.31, 25. cui conuenit illud elogium, *Ridebit in die nouissimo,* &

& eodem mortis die docet ridere filios, quorum vnus religiosus ille miles erat, de quo cap.57. eiusdem libri. Hic enim cùm in extremo mortis certamine mira lætitiæ & exultationis cordis & animæ signa dedisset, examinatus, lætus totus & alacer ait: *Quare non gaudeam? ecce Domina nostra sancta* MARIA *hîc præsens est, & hæc mihi dixit: Nunc, quia reliquisti vxorem, & filios, & omnia tua propter honorem Filij mei, periculis te exponens, ego benè & plenè retribuam tibi.* quin statim exclamauit: *En video cælum apertum, & in eo sedem mihi præparatam, ad quam celeriùs sum ascensurus.* Mox oleo inunctus, sacroque Viatico munitus, animam suam deposuit apud MARIAM.

Maria mater gratiæ,
Dulcis parens clementiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et mortis hora suscipe.

Benè Bernardus Serm.2. de Nuptiis: MARIA *si piè à nobis pulsata fuerit, non deerit necessitati nostræ: quoniam misericors est, & Mater misericordiæ.*

ORA-

ORACVLVM V.

Regis gloriosi languentis & morientis.

Ioan. 19, 28.

Posteà sciens IESVS *quia omnia consummata sunt, vt consummaretur Scriptura, dixit: Sitio.*

Sitis immortalitatis.

ARgumentum summi doloris erat haud dubiè illa sitis ardentissima, quam languidus CHRISTVS patiebatur, vt aduertit Cyrillus lib. 12. in Ioannem cap. 35. *Sanctissima caro* CHRISTI *naturale quid patitur: multis enim ac variis doloribus exsiccata, siti torquetur. Multum enim possunt dolores ad commouendam sitim: innatum enim calorem exagitantes, vel quod in profunditate humidum est, & igneis ardoribus dolentis viscera vrunt.* Totus sitibundus ægrotus, meminerit sitientis CHRISTI, qui pro salute nostra sitim acerbissimam subire dignatus est. Quòd si iucundus potus negetur afflicto ægro, & amaræ potiones ministrentur, in eum statum deuenit, vt similis fiat CHRISTO, cui perfidi ministri pro grato & iucundo potu acetum amarum & acerbum attulerunt. Similis CHRISTO Bernardus, qui cùm esset deploratus,

tus, dira ſiti vexabatur, & ſi parum in potu ſumendo exceſſiſſet, mirum in modum angebatur. Teſtatur in Epiſtola poſtrema, quam dictante ipſo, ſcribi voluit ad Arnoldum Bonæ vallis Abbatem. *Defectus ſtomachi, ferè totum quod patior eſt. Frequenter & in die & in nocte exigit confortari modico admodum qualicumque liquore. Hoc parum quod dignatur admittere, non ſine graui moleſtia ſumit: ſed timet grauiorem, ſi ſe vacuum omnino dimiſerit. Quòd ſi pluſculum quid interdum admittere acquieſcat, id grauiſſimum.*

Sitiebat CHRISTVS non tam bibere, quàm iam viuere immortalem corporis vitam: appetebat reſurrectionem, vt lib. 10. in Luc. cap. 33. interpretatur Ambroſius, apud quem vitæ mortalis ſymbolum acetum eſt. Erat itaque humana vita inſtar vini generoſi, antequam vitiaretur & corrumperetur, poſt vitioſam corruptionem in acetum amariſſimum verſa eſt. Tunc maximè apparet, cùm æger vitam abſoluit, & acetum mortalitatis exhaurit. Hic ſtatus Ezechiæ Regis cùm diceret: *Recogitabo tibi annos* Iſai. 38, 15.
meos in amaritudine animæ meæ. & rurſus: *Ecce in pace amaritudo mea amariſſima.* Cùm factus eſt Deus homo, vitam amaritudine plenam cepit, in cuius rei teſtimonium acetum, non vinum, æger in cruce ſumpſit, vt idem Ambroſius notat. *Acetum itaque bi-*

bitur, vinum cum felle non bibitur: non quia fel, ſed quia admixtæ vino amaritudines recuſantur. Nam vtique amaritudines vitæ noſtræ pro corporis conditione ſuſcepit. Cùm ergo extremè laborans infirmus corde, & animo amaro eſt, vt tædeat iam ipſum viuere, acrimoniam aceti percipit; & more CHRISTI vinum cum felle mixtum recuſat, amat purum & nitidum, ſuaue atque iucundum vinum reſurrectionis, cuius *ſinceritati*, ſicut concludit Ambroſius, *non debuit amaritudo miſceri, vt oſtenderetur ſine amaritudine futura immortalitas reſurgentium.* Nec quidem humanam vitam pertæſus, ſitiebat reſurrectionem CHRISTVS affixus cruci, quandoquidem, ſi Patri cæleſti placuiſſet, adhuc duriora ſubire paratus erat. Audiamus Laurentium Iuſtinianum Sermone de Paſſione Domini: *Numquid ſitit ſatietas? Sitítne, qui ſitientium ardoribus refrigerium præſtat? An vitæ fons ſitire valet? Poteſt, inquam, quia vult. ſitit vtique pereuntium ſalutem, animarumque diuinum ſitit honorem, inebriatus amaritudine adhuc duriora ſuſtinere deſiderat. In ſpiritu ſitit charitatis flamma ſuccenſus, ſitit etiam, vt verus homo paſſibilis mortaliſque.* Quiſquis ergo grauiter in lecto laborat, ita appetat immortalitatem, vt, ſi placeat Deo, acerbiora adhuc tormenta nec renuat nec recuſet. Nec renuebat, nec refugiebat Martinus,
cùm

cùm iam moriturus diceret: *Non recuſo laborem.* Sequatur interim per omnia ſitientem, qui dicit de ſe: *Cucurri in ſiti.* Dicat cum D. Auguſtino lib. Meditat. cap. 37. *Rex potentiſſime trahe me ſurſum ad te. Curram poſt te in odorem vnguentorũ tuorum. Curram, & non deficiam, te trahente, & me currente. Trahe os ſitientis animæ in æterna fluenta æternæ ſatietatis, imò trahe me ad te fontem viuum, vt pro captu meo bibam, vnde ſemper viuam.* Pſal. 61, 5.

ORACVLVM VI.

Regis glorioſi languentis & morientis.

Ioan. 19, 30.

Cùm ergo accepiſſet IESVS *acetum dixit: Conſummatum eſt.*

SVmma fellis & aceti amaritudine opus redemptionis noſtræ languens in cruce CHRISTVS perfecit & conſummauit, vt ſcirent mortales omnes, non gaudiis & voluptatibus, ſed angoribus & doloribus penſum humanæ vitæ abſoluendum. Hic finis filiorum Dei, quem Filius Dei CHRISTVS habuit, & in quo filij adulterorum ab ipſo omnino diſcrepant. *Filij adulterorum*, Sapiens ait, *in conſummatione non erunt.* Huc pertinet, quod ſcribit Apoſto- *Finis amarus.* Sap. 3, 16.

lus cap.12. ad Hebræos. *Quem diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit. In disciplina perseuerate. Tamquam filiis vobis offert se Deus: quis enim filius, quem non corripit pater? Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes: ergo adulteri, & non filij estis.* Ergo monendus æger, vt si legitimus Dei filius, & non adulterinus esse velit, perseueret vsque ad mortem in passionibus & doloribus, cui Deus ipse dicit: *Fili noli negligere disciplinam Domini: neque fatigeris, dum ab eo argueris.*

Prou. 3, 11.

Dixit Medicus salutis nostræ, *Consummatum est*, vt ostenderet, curationem infirmæ naturæ nostræ omnino esse perfectam. Qualis propterea debeat esse homo cum CHRISTO, qui est auctor salutis suæ, monuit omnem hominem Ecclesiasticus cap.38. *Honora Medicum propter necessitatem: etenim illum creauit Altissimus. A Deo est enim omnis medela, & à Rege accipiet donationem. Disciplina Medici exaltabit caput illius, & in conspectu magnatorum collaudabitur. Altissimus creauit de terra medicamenta, & vir prudens non abhorrebit illa. Nónne à ligno indulcata est aqua amara?* Nónne à ligno sanctæ Crucis acetum ipsum versum & conuersum est in liquorem suauissimum? Fatetur citatus Ambrosius: *Benè ad consummanda omnia, & corruptio sinceritatis hauritur, vt omnia cruci, quæ vitiata erant,*

erant, figerentur. Concludit tandem: *Ergo acetum bibitur, hoc eſt, vitium corruptæ per Adam immortalitatis aboletur in calamo, vt de corpore abſolueretur humano.* Hic ipſe cæleſtis Medicus, in cuius elogium addit deinde Eccleſiaſticus: *Ad agnitionem hominum virtus illorum, & dedit hominibus ſcientiam Altiſſimus, honorari in mirabilibus ſuis. In his curans mitigabit dolorem, & vnguentarius faciet pigmenta ſuauitatis, & vnctiones conficiet ſanitatis, & non conſummabuntur opera eius.* Deus in mirabilibus ſuis honoratur, cùm æger ſacrum accipit Viaticum, in quo *memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator Dominus, eſcam dedit timentibus ſe.* Tunc agit vnguentarium ad mitigandum temperandumque dolorem, cùm vtitur extrema Vnctione, in qua pigmenta ſuauitatis & ſanitatis continentur, quemadmodum cap. 5. ſcribit Iacobus Apoſtolus: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Preſbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, vngentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Poſt hæc quid aliud ſperare debebamus, niſi quod diceret Eccleſiaſticus cum CHRISTO, *Conſummatum eſt?* & tamen ait, *Et non conſummabuntur opera eius.*

Pſal. 110, 4.

Dei perfecta ſunt opera, & donec viuat infirmus,

aderit semper Medicus, aderit CHRISTVS, cuius præsentiam recolentes dicimus in animæ commendatione: *Liberet te à cruciatu* CHRISTVS, *qui pro te crucifixus est. Liberet te ab æterna morte* CHRISTVS, *qui pro te mori dignatus est. Constituat te* CHRISTVS *Filius Dei viui intra paradisi sui semper amœna virentia, & inter oues suas verus ille pastor agnoscat. Ille ab omnibus peccatis tuis te absoluat, atque ad dexteram suam in electorum te sorte constituat. Redemptorem tuum facie ad faciem videas, & præsens semper assistens manifestissimam beatis oculis aspicias veritatem. Constitutus igitur inter agmina beatorum, contemplationis diuinæ dulcedine potiaris in sæcula sæculorum. Amen.*

ORACVLVM VII.

Regis gloriosi languentis & morientis.

Lucæ 23, 46.

Et clamans voce magna IESVS *ait: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum. Et hæc dicens, expirauit.*

Commendatio animæ.

FOrma obitus CHRISTI, forma est exitus nostri. Commendat CHRISTVS spiritum suum diuino Patri, &, vt ait Ambrosius lib. 10. in Luc. cap. 33. *benè*

benè commendatur ſpiritus qui ſeruatur. Quod enim commendatur, vtique non amittitur. Hoc dicto tradidit ſpiritum. Et benè tradidit, quia non inuitus amiſit. Denique Matthæus ait, Emiſit ſpiritum. Quod enim emittitur, voluntarium eſt; quod amittitur, neceſſarium. Dignus animarum locus manus eſt Dei: *Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum mortis.* Commendetur ergo ſpiritus in manibus Patris ſummi, in cuius manibus ſeruandus eſt. Qui ſic traditur, non amittitur, ſed emittitur, & à Patre diuino recipitur. Summum hoc oraculum eſt, in CHRISTO, & cum CHRISTO mori. *Beati mortui qui in Domino moriuntur; opera enim illorum ſequuntur illos.* Pulchra animæ commendatio, quæ non illa ſola, ſed operibus etiam Chriſtianis comitata & aſſociata comparet, ſicut & 1. Petri cap.4. præcipitur: *Itaque & hi, qui patiuntur ſecundùm voluntatem Dei, fideli creatori commendent animas ſuas in benefactis.* CHRISTVS priùs opus ſuum conſummauit, dein ſpiritum ſuum offert & tradit æterno Patri.

Matth.27, 50.

Sap.3,1.

Apoc.14, 13.

Communem morientium cauſam agit hoc loco CHRISTVS, quandoquidem non ſolùm ſpiritum ſuum, ſed etiam animas piè obeuntium Chriſtianorum Patri ſuo commendat. Sic expendit Iuſtinianus de Triumphali agone CHRISTI cap.20. extrema

hæc

hæc verba : *Spiritum vtique meum in manus tuas commendo, non tantùm quem gero vt homo, ſed quem vt mediator & redemptor acquiſiui mihi. Meum planè dixerim membra mea, Eccleſiam meam, ſponſam, quam patiendo pro illa meam facio. Hunc ſpiritum meum nuncupo, quia adhærendo mihi vnus ſpiritus fit, & corpus vnum.* Qui adhæret CHRISTO, & vnus ſpiritus cum eo eſt, ratum habens quod CHRISTVS in cruce fecit, ſpiritum ſuum in manus Patris commendet. *Credere namque debemus*, vt ait Cyrillus lib.12. in Ioannem cap.35. *cùm à corporibus ſanctorum animæ abierint, tamquam in manu chariſſimi Patris commendari : nec vt peccatorum animæ ad immenſi cruciatus locum, id eſt, ad inferos deferri, itinere hoc nobis à* CHRISTO *primùm præparato, ſed in manus potiùs Patris euolare. Tradidit enim animam ſuam manibus Genitoris, vt ab illa, & per illam, facto initio, certam huius rei ſpem habeamus, firmiter credentes in manibus Dei nos poſt mortem futuros, vitámque multò meliorem, ac perpetuò cum* CHRISTO *victuros: ideò*
Phil.1,23. *enim Paulus deſiderauit diſſolui, & eſſe cum* CHRISTO.

Hæc ſola conſideratio quanti referat, vt excitetur homo in extremo illo conflictu, quo exhalare ſpiritum debeat, ſatis conſtat ex iis quæ de fratre ſuo Gerardo memorat S.Bernardus Serm.26. ſuper Cantica: *Accitus ſum ego ad id miraculi, videre exultantem in morte*

morte hominem, & insultantem morti, Vbi est mors victoria tua? vbi est mors stimulus tuus? Iam canendo moritur homo, & moriendo cantat. Canebat itaque Gerardus: *In te Domine speraui, non confundar in æternum.* & prosecutus est Psalmum, donec ad illa verba veniret: *In manus tuas Domine commendo spiritum meum.* Tunc temporis accessit ad Gerardum Bernardus. *Cùm ergo,* inquit, *superuenissem, & extrema iam Psalmi, me audiente, clara voce complesset, suspiciens in cælum ait: Pater in manus tuas commendo spiritum meum. & repetens eumdem sermonem, ac frequenter ingeminans ait: Pater, Pater, conuersus ad me, exhilarata quidem facie, quanta, inquit, dignatio Dei, patrem hominum esse? quanta hominum gloria, Dei filios esse & heredes? nam si filij, & heredes.*

1.Cor.15. 59.

Hæc de Cruce, hæc de Patientia, hæc de Oraculis gloriosi Regis Crucifixorum & Cruciferorum, quorum apparent imagines in Sanctuario Cruci & Patientiæ sacro, quæ variis picturis exhibetur & exprimitur. *Sic omnis faber & architectus, qui noctem tamquã diem transigit, qui sculpit signacula sculptilia, & assiduitas eius variat picturam, cor suum dabit in similitudinem picturæ, & vigilia sua perficiet opus.* Congruit hoc loco, quod asserit Apollonius apud Cæsarium lib. de Diuersis visionib. cap. 23. *Puto quòd sculptores & pictores sacrarum imaginum aliquod speciale præmium ex hoc*

Eccli. 38. 28.

percipiant. Cui Cæsarius: *De hoc dubitare non debes, si tamen magis sit deuotio quàm auaritia mercedis in causa.* Confirmat exemplo. *Monachus quidam ante paucos annos mortuus est. erat autem pictor bonus, & Ordini nostro tam deuotus, vt gratis, expensis tantùm receptis, in diuersis domibus ad diuersa altaria miri decoris crucifixos depingeret: nam omnes crucifixos ipse pænè fecit, nullas à nobis requirens expensas. Volens suo effigiatori ostendere summus ille Crucifixus, ad cuius imaginem omnes facti sumus, quàm sibi labor ille sanctissimus placeret, in Parasceue, die scilicet in qua passio specialiter repræsentatur, illum non sine multorum admiratione de hoc mundo assumere dignatus est. quasi diceret Dominus: Quia circa meam passionem mente & corpore deuotè semper laborasti, de illa cogitando, illamque per picturas aliis exhibendo; ecce in die meæ passionis te de labore ad requiem assumo, in qua iam non mentaliter, vel per picturas, sed facie ad faciem me contempleris.*

S. Bonauentura in Hymno S. Crucis:

Totum sit, quod ego dixi,
Ad honorem Crucifixi,
Ad laudem & gloriam;
Vt meorum peccatorum
Gloriosus Rex cælorum
Mihi donet veniam. Amen.

INDEX ARGVMENTORVM SACRI SANCTVARII.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

A

Com-

F

G

M

N

Obe-

O

P

R

S

crux

S. Vitalis

SVMMA PRIVILEGII CÆSAREI.

FERDINANDI II. *Diuina fauente clementia electi Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti Diplomate cautum eſt; nequis intra Romani Imperij & Regnorum ac Dominiorum ſuorum hereditariorum fines, Societatis* IESV *Patrum Opera citra conſenſum eorumdem Patrum & Auctorum deſuper obtentorum imprimere, vel recudere, aut alibi recuſa inferre aut vendere præſumat. Qui ſecùs faxit, præter Librorum omnium confiſcationem, viginti marcharum auri puri pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet ex Diplomate dato Viennæ die* IV. *Auguſti,* M. DC. XXVI.

FERDINANDVS.

Petrus Henricus à Stralendorff.

Ad mandatum Sac. Maieſtatis proprium,

Hermanus à Queſtenbergh.

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS.

CVm ſacrum Sanctuarium Crucis & Patientiæ Crucifixorum & Cruciferorum, Emblematicis Imaginibus laborantium & ægrotantium ornatum, Auctore R. P. Petro Biuero Societatis noſtræ Theologo, & Sereniſſimorum Belgij Principum Concionatore, tres Societatis noſtræ Theologi, quibus id commiſſum fuit, luſtrauerint, & in lucem edi poſſe probauerint, pro poteſtate mihi facta ab admodum R. P. N. Mutio Vitelleſco Societatis noſtræ Præpoſito Generali, concedo vt typis diuulgetur; & iuxta Priuilegium Cæſareum Societati noſtræ conceſſum, ſoli Balthaſari Moreto idem imprimere ac recudere liceat. In cuius rei fidem haſce manu meâ ſubſcripſi, & officij mei ſigillo munitas dedi Bruxellis v. *Decembris,* M. DC. XXXIII.

Guilielmus de VVael.

SVM-

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS IV. *Hispaniarum & Indiarum Rex Catholicus ac Potentissimus Belgarum & Burgundionum Princeps, Diplomate suo sanxit, nequis* sacrum Sanctuarium Crucis & Patientiæ Crucifixorum & Cruciferorum, Emblematicis Imaginibus laborantium & ægrotantium ornatum, Auctore R. P. Petro Biuero Matritensi Societatis IESV Theologo, & Serenissimorum Belgij Principum Concionatore, *præter Balthasaris Moreti voluntatem vllo modo intra septennium imprimat, aut alibi terrarum impressum in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione Librorum & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ* XVI. *Septembris*, M. DC. XXXII.

Signat.

Steenhuyse.

APPROBATIO CENSORIS.

SAcrum Sanctuarium Crucis & Patientiæ Crucifixorum & Cruciferorum, Auctore R. P. Petro Biuero Societatis IESV *Theologo, non minùs sacrorum Patrum testimoniis quàm imaginibus ornatum est, ad consolationem laborantium & ægrotantium; ac proinde prælo ac luce dignissimum esse iudico.*

Gaspar Estrix Canonicus & Plebanus
Antuerp. ac Librorum Censor.

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA

BALTHASARIS MORETI.

M. DC. XXXIV.

LABORE ET CONSTANTIA.

